

Återrapportering 2016

JAKT- OCH VILTVÅRDSUPPDRAGET

INNEHÅLL

Inledning	4
Svenska Jägareförbundets uppdrag	6
Verksamhet	8
1. Övergripande ekonomisk redovisning	13
1.1 Verksamhetsområde övergripande information	14
1.2 Verksamhetsområde praktisk jakt och viltförvaltning	22
1.3 Verksamhetsområde viltövervakning	36
1.4 Verksamhetsområde älgförvaltning	48
1.5 Verksamhetsområde vilt och trafik	52
1.6 Verksamhetsområde yrkesmässig utbildning	57
Underskrifter	58

BILAGOR

1. Revisionsberättelse
2. Jämställdhetsplan
3. Trender i skattad avskjutning i Sverige 1939-2015
4. Utbredning och förekomst av kron- och dovhjort i Sverige
5. Utbildningsmaterial viltundersökare
6. Instruktionsfilmer skytte
7. Årsrapport Svenska mårhundprojektet
8. Älgobs – instruktion för jaktlaget
9. Klövviltsobs – instruktion för jaktlaget
10. Mitt träningsskytte
11. Jaktens samhällsnytta

INLEDNING

Svenska Jägarförbundet bildades för 187 år sedan och är en av de äldsta jakt- och naturorganisationerna i landet. Föreningen bildades i huvudsak för att skydda de då hotade djurarterna i landet, främja en god jaktetik och bistå staten med att samla in kunskap om tillståndet i naturen.

Jägarförbundet innehar ett jakt- och viltvårdsuppdrag, som här redovisas. Uppdraget går tillbaka till 1938 och har sedan dess beslutats om av riksdagen 1951 och senast år 2000. Innehållet i dagens uppdrag är av riksdag och regering sammanfattat i ett ansvar att leda delar av den praktiska jakten och viltvården. Redan från starten var ett av syftena att med välutbildad personal, med spridning över hela landet, föra ut kunskap och förbättra jaktlig samverkan. Det är också kostnader för främst personal och lokaler samt verksamhet som redovisas.

Jägarförbundet är ingen myndighet. Detta faktum framgår i de utredningar som gjorts genom åren, till exempel SOU 1997:91 om Jaktens Villkor, men även i den särskilda precisering av uppdraget som regeringens utredare Madeleine Emmervall presenterade 2004. Jägarförbundet har heller inga möjligheter att fatta bindande beslut annat än inom och för den egna organisationen.

Sveriges jägare betalar sedan 1938 en årlig avgift: den så kallade jaktkortsavgiften. Avgifterna utgör viltvårdsfonden som förvaltas av Kammarkollegiet, men det är regeringen som beslutar om hur medlen i fonden ska disponeras. Ur denna fond erhåller Jägarförbundet, men även andra organisationer, medel till verksamhet. Naturvårdsverket får en betydande del av medlen, som till största delen används för att stödja viltforskning. Tillsammans med utskicket för betalning av jaktkortet redovisas också hur fondens pengar fördelas, vilket är viktigt för betalningsviljan. Bidraget till Jägarförbundet har av statskontoret konstaterats vara ett allmänt verksamhetsbidrag av samma typ som andra frivilligorganisationer erhåller, fast då av skattemedel.

Genom uppdraget har man lyckats koppla ihop en folkrörelse med den statliga viltförvaltningen. Verksamheten har under 78 år framgångsrikt byggts upp på ett sätt som vi ur ett internationellt perspektiv kan vara mer än stolta över.

Jakt är ett viktigt exempel på hållbart brukande av den biologiska mångfalden och traditionella jaktmetoder är också en viktig del av vår kulturhistoria. Därmed faller jakten och viltförvaltningen på flera sätt in under våra åtaganden inom konventionen om biologisk mångfald. Vidare ger jakten viktiga incitament till anpassad skötsel inom jord- och skogsbruk, vilket i sin tur ger variation i landskapet, grön infrastruktur och ökad biologisk mångfald. Viltförvaltningen är samtidigt kanske det enda området i samhället där det finns en formaliserad struktur (älgförvaltningsgrupper, viltförvaltningsdelegationer) där olika aktörer finner avvägningar mellan olika ekosystemtjänster. Jägarna är därmed viktiga aktörer inom miljömålsarbetet, samtidigt som viltförvaltningen kan fungera vägledande inför en bredare övergång mot fokus på ekosystemtjänster i samhället. Jägarförbundet är drivande i arbetet för att finna ett hållbart multifunktionellt brukande av landskapet, exempelvis genom vårt engagemang i det Nationella skogsprogrammet.

Jägarförbundets verksamheter bidrar i första hand till måluppfyllnad inom *Levande skogar*, *Ett rikt odlingslandskap*, *Ett rikt växt- & djurliv*, *Myllrande våtmarker* och *Giftfri miljö*, men även inom *Hav i balans* samt *Levande kust och skärgård*, *Storslagen fjällmiljö*, *Levande sjöar och vattendrag* och *Ingen övergödning*. Ett tydligt exempel är jägarnas arbete med att skapa grön infrastruktur i anslutning till vatten, vilket ger positiva effekter för flertalet av målen som angivits ovan.

"Jakt är ett viktigt exempel på hållbart brukande av den biologiska mångfalden och traditionella jaktmetoder är också en viktig del av vår kulturhistoria. Därmed faller jakten och viltförvaltningen på flera sätt in under våra åtaganden inom konventionen om biologisk mångfald."

SVENSKA JÄGAREFÖRBUNDETS ORGANISATION

Svenska Jägarförbundet består av 22 till förbundet anslutna länsjaktvårdsföreningar och på det lokala planet av 324 jaktvårdskretsar.

Jägarförbundet, länsjaktvårdsföreningarna och jaktvårdskretsarna är självständiga juridiska personer med egna styrelser och årsstämmor. Jägarförbundets styrelse består av ordförande, nio ledamöter och en representant för arbetstagarna. Årsstämman utser på sedvanligt sätt revisorer, två ordinarie och två suppleanter, varav en ordinarie och en suppleant ska vara auktoriserad.

Jägarförbundet hade vid jaktårets slut, 30/6 2016, knappt 155 000 medlemmar. Jägarförbundet har 107 personer anställda och minst 4 000 förtroendevalda på olika poster i organisationen.

Jägarförbundet är en stor folkrörelse med medlemmar, förtroendevalda och personal över hela landet. Personalorganisationen i fält är organiserad i tre regioner, norr, mitt och syd. Detta utifrån att vildnadsförhållandena i stora drag kan uppdelas på samma sätt.

MODELL FÖR BERÄKNING AV KOSTNADERNA

I regeringens beslut om precisering av jakt-och viltvårdsuppdraget finns, förutom ett antal generella villkor, angivet att verksamheten ska genomföras och redovisas inom ett antal verksamhetsområden. Till dessa verksamhetsområden finns också kopplat ekonomiska ramar.

Ekonomisystemet särskiljer intäkter och kostnader för jakt-och viltvårdsuppdraget från Svenska Jägarförbundets övriga intäkter och kostnader. Vidare specificeras såväl arbetad tid som övriga kostnader per verksamhetsområde och rapporteras löpande.

SVENSKA JÄGAREFÖRBUNDETS UPPDRAG

Jakt- och viltvårdsuppdraget

Leda de delar av jakten och viltvården som framgår av beslut och denna redovisning i syfte att bidra till att angivna mål samt riksdagens mål för viltvård och viltförvaltning uppfylls.

I beslutet för 2016 angavs såväl generella som specifika mål och återrapporteringskrav vilka återges i texten inför varje verksamhetsområde för att kunna följa vad som redovisas.

Generella mål

- Beslutade mål inom verksamhetsområdena för uppdraget är uppfyllda.
- Andelen kvinnor ökar såväl i jägarkåren som i ledande positioner på alla nivåer inom Jägareförbundet.
- Viltvården ska bedrivas på ett sådant sätt att den biologiska mångfalden upprätthålls och gynnas.

Generella återrapporteringskrav

Jägareförbundet ska:

- Redogöra och analysera i vilken utsträckning förbundet bidragit till att uppfylla målen för uppdraget, samt analysera resultatet.
- Redogöra och analysera förbundets arbete med jämställdhet.
- Särredovisa jakt- och viltvårdsuppdraget. Den ekonomiska redovisningen ska specificeras per verksamhetsområde. En jämförelse ska göras med två föregående år per verksamhetsområde. Den ekonomiska redovisningen för 2016 ska dessutom visa hur tilldelade medel inom varje verksamhetsområde fördelas på kostnadsslagen
 - löner och sociala avgifter
 - resor, kontor och revision
 - övriga kostnader
- Tillse att den ekonomiska redovisningen är styrkt av revisor.
- Tillse att en kopia av revisionsberättelsen bifogas återrapporteringen av uppdraget.

Särskilt prioriterade områden i beslutet om bidrag ur Viltvårdsfonden för 2016

- Arbete med bly i ammunition.
- Vildsvinsförvaltning.
- Stora rovdjur.
- Älgförvaltningen.
- Älgobs.

De prioriterade områdena redovisas löpande under respektive rubrik.

Stora rovdjur är ett av fem särskilt prioriterat område inom jakt- och viltvårdsuppdraget.

FOTO: KENNETH JOHANSSON

Arbete med bly i ammunition

Svenska Jägarförbundet ska informera jägare om riskerna med blyhalter i viltkött samt utveckla och informera om förbättrade hanteringsmetoder för viltkött. Särskild vikt bör läggas vid att informera om de nya råd om hantering av viltkött som Jägarförbundet har tagit fram tillsammans med Statens Veterinärmedicinska anstalt (SVA). Förbundet bör också fortsätta arbetet med att finna jaktliga sammanhang där ammunition innehållande bly kan ersättas med mindre hälsovådlig ammunition.

Vildsvinsförvaltning

Svenska Jägarförbundets pågående arbete med att utarbeta verktyg som inventeringsstatistik, prognoser för tillväxten av vildsvinsstammen och råd avseende till exempel lämpliga avskjutningsstrategier ska, i enlighet med vad Jägarförbundet anger i ansökan, under 2016 kunna presenteras som en modell för svenska förhållanden. Jägarförbundet ska verka för att relevant information sprids till berörda aktörer i förvaltningssystemet.

Stora rovdjur

Beträffande de stora rovdjuren björn, järv, lodjur och kungsörn ska Svenska Jägarförbundet förmedla kunskap om arterna. Jägarförbundet ska också förmedla kunskap om myndighetsbeslut avseende jakten efter dessa arter till jägare, markägare och jakträttshavare. Om behov finns ska Jägarförbundet bistå myndigheterna med samordning av jägare vid praktisk skydds jakt efter stora rovdjur.

Älgförvaltningen

Svenska Jägarförbundet ska bidra till att uppsatta mål inom älgförvaltningen nås.

Jägarförbundet ska, om det efterfrågas från en älgförvaltningsgrupp, lämna förslag på lämpliga förvaltningsstrategier till älgförvaltningsområden. Förbundet ska även bistå älgförvaltningsgrupperna med en objektiv tolkning av såväl genomförd inventering som av insamlad biologisk data. Förbundet ska medverka till att stärka kunskapsnivån i älgförvaltningen genom att till exempel informera om föreskrifter och allmänna råd till bland annat aktiva inom älgskötselområden.

Älgobs

Svenska Jägarförbundet ska kvalitetssäkra data som samlas in genom förbundets metod Älgobs och ansvara för att data överförs till länsstyrelsernas rapporteringsverktyg och informationsportal Älgdata.se (www.algdata.se).

Jägarförbundet ska kvalitetssäkra data som samlas in genom förbundets metod Älgobs och ansvara för att data överförs till länsstyrelsernas Älgdata.

FOTO: KENNETH JOHANSSON

VERKSAMHET

Jägareförbundets arbete inom ramen för jakt- och viltvårdsuppdraget

Svenska Jägareförbundet anser att förbundet har genomfört jakt och viltvårdsuppdraget för 2016 och att måluppfyllelsen är god och i vissa fall mycket god. Se också under rubriken effektanalyser.

Jägareförbundet konstaterar att en tydlig och väl genomarbetad verksamhetsplan samt en tydlighet i målformuleringarna av jakt- och viltvårdsuppdraget skapat förutsättningar för att göra ett bra arbete och en väl genomarbetad redovisning.

Under verksamhetsåret påverkas Jägareförbundet av beslut och händelser i samhället som innebär att löpande omprioriteringar genomförs. Dessa påverkar resultaten i uppdragets verksamhetsområden och kan bidra till vissa justeringar inom ramen för beslutet. I det fall det är omfattande omprioriteringar som vidtas sker det i dialog med ansvarig jaktmyndighet eller departementet. I redovisningen framgår vilka nödvändiga omprioriteringar som gjorts.

Långsiktig planering

Svenska Jägareförbundet sätter upp ett antal strategiska mål för framtiden. Förbundet arbetar med så kallade fokusprojekt, som på längre sikt ska ge en sammanhållen och gedigen viltförvaltning med tillhörande kvalitetssäkrade verktyg för förvaltarna.

Viltstammarna påverkar varandra, bland annat genom predation och konkurrens om föda. Flera av de jaktbara viltarterna sprider sig idag till nya områden, vilket gör att viltområdena och viltets påverkan på landskapet förändras. Samtidigt påverkar jakten direkt och indirekt de olika viltarterna. Förbundet ser det därför nödvändigt att införa samförvaltning av flera viltarter. Dessutom finns inte resurser till att bygga flera parallella förvaltningssystem. Det övergripande målet för förbundets planering är att från 2018 och successivt framåt ha kunskap och verktyg som lägger grunden för en flerartsförvaltning av såväl klövvilt som småvilt och rovdjur.

Arbetet för att uppnå det övergripande målet inleddes 2013 genom Fokusprojekt vildsvin där förbundet samlade och genererade kunskap som förmedlades till såväl personal som förvaltare och allmänhet. Dessutom tog förbundet i samarbete med andra aktörer fram ett simuleringsprogram, Älgfrode, som stöd för förvaltarna i den nya älgförvaltningen.

För att möjliggöra en flerartsförvaltning inleddes en grundläggande ombyggnad av Jägareförbundets viltdatabas, Fokusprojekt viltövervakning, så att indata i förvaltningen kan samlas för alla arter och dessutom analyseras i förhållande till varandra vad avser konkurrens, predation, med mera. Nya Viltdata lanserades under våren 2016, för att vara i drift från jaktåret 2016/2017.

Återrapportering 2016

JAKT- OCH VILTVÅRDSUPPDRAGET

Svenska Jägareförbundet

SVENSKA JÄGAREFÖRBUNDETS VERKSAMHETSPLAN 2017

MED STRATEGISKA MÅL 2018

För att all genererad kunskap och alla nya verktyg ska få genomslag i förvaltningen planeras också en storsatsning på ett nationellt kunskapslyft. Denna satsning syftar till att etablera flerartsförvaltning och inleda arbetet mot en samförvaltning av vilt över hela landet och utbilda förvaltare och myndigheter med bästa möjliga kunskap och uppdaterade och moderna förvaltningsverktyg.

Under 2017 kommer förbundet också att brett fråga jägarkåren vad man anser vara de viktigaste frågorna i förvaltningen de närmaste åren.

Effektanalyser av vidtagna åtgärder

Analysen rörande effekter av rådgivning och information måste baseras på kriterier som är objektiva, kvantifierbara, möjliga att samla in och som med rimlig sannolikhet kan kopplas till de genomförda åtgärderna.

Ett gott exempel är den intensiva information och utbildning rörande lokala och regionala behov av ökad vildsvinsavskjutning som förbundet genomförde under 2012 och som resulterade i en kraftigt ökad avskjutning – från cirka 55 000 djur 2011/2012 till drygt 97 000 djur 2012/2013. Jaktsäsongen 2015/2016 sköts det åter knappt 100 000 vildsvin.

Detta exempel utgör sannolikt ett undantag, generellt är det svårt att analysera vilka effekter en åtgärd skapar genom observationer under ett enstaka år, normalt krävs fleråriga tidsserier. Ett exempel är det uppdrag Jägarförbundet fick rörande minskade skadskjutningar vid björnjakt där ett konsekvent arbete under ett antal år nu går att avläsa.

Jägarförbundet har under de senaste åren fokuserat på dov- och kronvilt, då båda arterna har ökat i såväl numerär som utbredning. För kron- och dovilt, liksom vildsvin, är det samtidigt viktigt att ta hänsyn till att stammarna fortfarande sprider sig till nya områden. Nationella trender behöver därför inte avspegla utvecklingen lokalt och regionalt i områden som hyst arterna länge. Se också bilagor.

För trikinprovtagning borde den bästa variabeln vara andelen av fällda vildsvin som trikintestas. Dock kräver detta att Jägarförbundet får tillgång till sådana siffror även från privata laboratorier. Idag finns inte denna möjlighet vilket gör det omöjligt att jämföra avskjutningsstatistik med antalet trikinprov. Förbundet kan dock konstatera att ingen människa, känd för oss, infekterades med trikiner i landet under 2016.

VERKSAMHET

Jägareförbundets arbete med jämställdhet

Personalorganisationen har i ett historiskt perspektiv varit klart mansdominerad och Svenska Jägareförbundet har sedan länge arbetat aktivt för att skapa en jämnare könsfördelning. Genomsnittligt antal anställda 2016 uppgick till 109 personer, 32 kvinnor och 77 män. Lönekartläggning görs regelbundet och påvisar inga skillnader som kan hänföras till kön.

Även om kvinnliga jägare, kvinnliga förtroendevalda och antalet kvinnliga anställda ökar så vore det önskvärt med snabbare ökning. Andelen kvinnor med av förbundet sökt kunskap och erfarenhet ökar och skapar bättre förutsättningar för en jämnare könsfördelning. Under året har förbundet rekryterat en viktig kvinnlig kompetens och två till kvinnliga medarbetare börjar under 2017.

Kvinnor i jakten

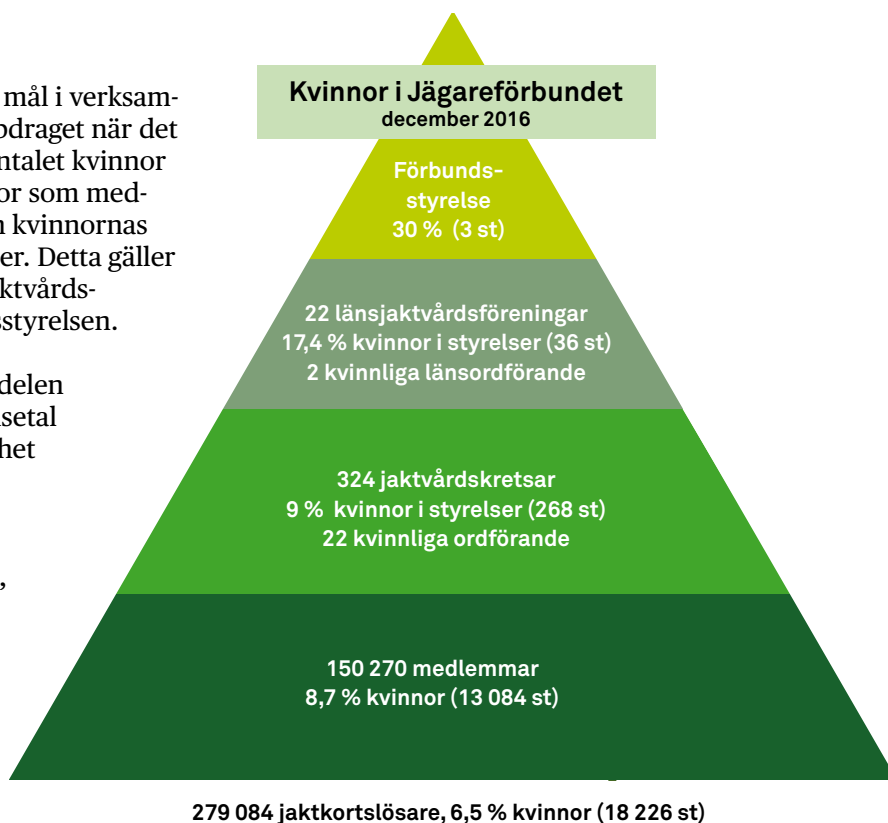
Svenska Jägareförbundet har nått sina mål i verksamhetsplanen och i jakt- och viltvårdsuppdraget när det gäller genusperspektiv inom jakten. Antalet kvinnor som jagar ökar i alla kategorier; kvinnor som medlemmar i Svenska Jägareförbundet och kvinnornas andel och antal på alla förtroendenivåer. Detta gäller i jaktvårdskretsarnas styrelser, i länsjaktvårdsföreningarnas styrelser och i förbundsstyrelsen.

Svenska Jägareförbundet använder andelen kvinnliga jaktkortslösare som jämförelsetal när organisationens mått på jämställdhet utvärderas.

Andelen kvinnliga jaktkortslösare var 6,5 procent under 2016 (31 december), vilket motsvarade 18 226 kvinnor (+482 stycken från 2015). 1996/1997 var andelen kvinnor i jägarkåren 3,7 procent (11 300 stycken).

Av Svenska Jägareförbundets medlemmar var 8,7 procent kvinnor, vilket motsvarade 13 084 kvinnor (+126 stycken från 2015).

- I förbundsstyrelsen var andelen kvinnliga ledamöter 30 procent (20 procent 2015).
- I styrelserna för landets 22 länsjaktvårdsföreningar var andelen kvinnliga ledamöter 17,4 procent (16,9 procent 2015, 6,1 procent 2001). Två ordförande i länsjaktvårdsföreningarna var kvinnor.
- I styrelserna för landets jaktvårdskretsar var andelen kvinnliga ledamöter 9 procent (8,3 procent 2015, 3 procent 2001). 22 ordförande i de 324 jaktvårdskretsarna var kvinnor.
- 2016 utgjorde antalet kvinnor 21,9 procent av de godkända provtagarna för jägar-examen (teoriprovet). Antalet kvinnor som tog jägarexamen 2016 var 2 763 stycken. Trenden är ökande nästan varje år när det gäller kvinnor som tar jägarexamen.

Jägareförbundet arbetar bland annat med verktyget JAQT i sitt genusarbete (Svenska Jägareförbundets nätverk för kvinnor). JAQT är en del av Jägareförbundets organisation på läns- eller krets nivå. Nätverken fungerar också som rekryteringsbas av förtroendevalda till Jägareförbundets styrelser på olika nivåer. Det målstyrda arbetet inom JAQT i länen har verkligen lett till att antalet och andelen kvinnor i förbundet ökar och att kvinnor tar på sig uppdrag i styrelser och att kvinnor är lika nöjda med förbundet som män.

För att både ta del av och bidra till forskningen och kunskapsutvecklingen angående genusperspektiv i jakten sker samarbete med olika universitet, myndigheter och organisationer såsom Sveriges Lantbruksuniversitet, Skogsmästarskolan, Stockholms universitet, Umeå universitet, Kungliga Tekniska Högskolan, Göteborgs universitet, Lunds universitet, Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen, Rikspolisstyrelsen, Försvarsmakten, Studieförbundet, Svenska Kennelklubbens jakthundsklubbar och med nordiska och europeiska jägarförbund.

Föreläsningar om det nationella arbetet med JAQT har genomförts i olika sammanhang. Förbundet bidrog med nya och unika fakta i ett kapitel om kvinnor i jakten historiskt, i boken *Jaktens historia i Sverige: vilt, människa, samhälle, kultur* (2016 Liber förlag). Boken producerades med stöd av bland annat Sveriges Lantbruksuniversitet, Naturvårdsverket och Svenska Jägareförbundet.

Kvinnliga jägare och genusperspektiv i jakten ger fortsatt positiv genomslagskraft i både riks- och länsmedia. JAQT-nätverken i länen ställde upp med service till länsmedier. Ett 40-tal journalister, studenter och forskare har fått faktaunderlag och service på riksnivå. Det har varit nationella medieinslag i bland annat SVT-nyheter, TV4-Nyheter, Dagens Industris jaktbilaga, SR-P4, Sisu-radio (finsk radio), SR-TT, SR-P1, Affärsvärlden, Forum Sveaskog, Jaktjournalen, Jaktmarker och Fiskevatten, Svensk Jakt, Skärgårdstidningen samt alla Sveriges större mässtidningar inom jakt. Flera olika utländska filmteam har fått faktaunderlag samt persontips.

Antalet kvinnor som löser jaktkort och läser jägarexamen ökar. Antalet kvinnliga medlemmar i Jägareförbundet ökar också liksom kvinnornas andel och antal på alla förtroendenivåer.

FOTO: ERIK ARDELIUS

Svenska Jägarförbundet

FOTO: ANJA KJELLSSON

1. ÖVERGRIPANDE EKONOMISK REDOVISNING

Den ekonomiska redovisningen över jakt- och viltvårdsuppdraget är skild från Svenska Jägareförbundets redovisning och uppdelad per verksamhetsområde. Avvikelser kommenteras ytterligare under respektive verksamhetsområde.

Sammanställning av kostnader inom ramen för jakt- och viltvårdsuppdraget

Verksamhets- område	Kostnader 2014	Kostnader 2015	Anvisade medel 2016	Kostnader 2016	Not
Övergripande information	17 878 635	18 816 886	16 100 000	17 277 094	
Information om praktisk jakt och viltförvaltning	19 095 959	21 184 762	20 850 000	20 402 188	
Viltövervakning	5 791 303	5 171 012	6 000 000	8 439 055	
Älgförvaltning	6 557 686	5 067 382	5 900 000	4 775 090	1
Vilt och trafik	1 887 164	2 722 221	2 500 000	2 710 659	
Yrkesmässig utbildning	872 304	1 867 609	900 000	720 534	
Summa	52 083 052	54 829 873	52 250 000	54 324 620	

Not 1. Det stora fokus som legat på att förbättra viltövervakningen och skapa möjligheter för en framtida framgångsrik klövviltförvaltning har inneburit viss förskjutning i kostnader.

Intäkter

Utöver anvisade medel på 52 250 000 redovisas intäkter om 2 541 147 kronor inom ramen för jakt- och viltvårdsuppdraget.

Spec kostnader av anvisade medel 2016

Verksamhetsområde	Lön, Soc avg	Resor, Rev, Lokal	Övrigt	Total
Övergripande information	9 755 031	1 607 791	5 914 272	17 277 094
Information om praktisk jakt och viltförvaltning	12 454 748	2 140 373	5 807 067	20 402 188
Viltövervakning	3 526 950	510 261	4 401 844	8 439 055
Älgförvaltning	2 735 108	475 326	1 564 656	4 775 090
Vilt och trafik	1 226 457	259 132	1 225 070	2 710 659
Yrkesmässig utbildning	407 718	57 130	255 686	720 534
TOTAL	30 106 012	5 050 013	19 168 595	54 324 620

1.1 ÖVERGRIPANDE INFORMATION

Jakt- och viltvårdsuppdragets mål

- Myndigheter får efterfrågade objektiva yttranden inom ramen för uppdraget.
- Allmänheten erhåller objektiv och lättillgänglig information om jakt- och viltvårdsfrågor samt om viltforskning.

Uppdrag

Svenska Jägareförbundet ska enskilt, och i samverkan med berörda myndigheter, tillhandahålla kompetens inom områdena jakt och viltvård, sprida faktabaserad information om det jaktbara viltet samt förmedla information och resultat om viltforskning. När Jägareförbundet informerar i dessa frågor, muntligt eller skriftligt (inklusive på webbplatser), ska det framgå att det sker inom ramen för jakt- och viltvårdsuppdraget. Informationen ska vara objektiv.

Återrapportering

Jägareförbundet ska:

- Utförligt redovisa vilket arbete och de aktiviteter inom verksamhetsområdet i förhållande till myndigheter som bedrivits under 2016, till exempel remisser, rådgivning och yttranden.
- Utförligt redovisa vilket arbete och de aktiviteter inom verksamhetsområdet i förhållande till allmänheten som bedrivits 2016, till exempel genom webbplatser och appar. Jägareförbundet ska dessutom ange de målgrupper som förbundet nått med information.
- Vilken information och aktiviteter som varit särskilt riktade till invandrare med syfte att bidra till integration i det svenska samhället.

Jägareförbundet ska bland annat redovisa vilken information och aktiviteter som varit särskilt riktade till invandrare.

FOTO: MAGNUS RYDHOLM

Rapporterad tid för information

Jägareförbundets personal har rapporterat totalt 20 672 arbetstimmar 2016 (23 424 timmar 2015) inom ramen för verksamhetsområdet varav 15 453 arbetstimmar under information till allmänheten ((16 152) timmar 2015). Timmar redovisade för samarbete med myndigheter under 2016 var 5 219 (5 557 under 2015).

Objektivitet i information och service

Svenska Jägarförbundet arbetar regelmässigt med olika lärosäten och tar även en aktiv roll som utförare i gemensamma forskningsprojekt inom jakt och viltförvaltning. Arbetssättet säkerställer att data som samlas in av jägarkåren och Jägarförbundet används på bästa sätt, och att förbundet upprätthåller en god kompetensförsörjning av våra tjänstemän. Samtidigt ställer samverkan med lärosäten tydliga krav på rutiner där alla resultat presenteras på ett objektivt sätt.

Tydligt är också att Jägarförbundets kunskap blir alltmer efterfrågad då fler myndigheter och organisationer söker samarbete i jakt- och viltvårdsfrågor vilket bör uppfattas som att den information vi förmedlar uppfattas som objektiv och användbar.

Samverkan om insamling av data och analys säkerställer samtidigt objektivitet och skapar tilltro mellan aktörerna i viltförvaltningen. Förbundet har till exempel i samarbete med SLU sedan 2009 undersökt jägares, markägares och brukares attityder till viltstammarnas storlek, viltvård samt omfattningen på skador på grödor och växande skog. Genomförandet av undersökningarna har skett till stora delar med medlemsmedel, men arbetet med att kommunicera resultaten till intressenter och allmänheten har delvis skett inom ramen för jakt- och viltvårdsuppdraget. Analysarbetet och kommunikationen har fortgått under 2016, med fokus på att föra ut kunskap om attityderna till viltförvaltningsdelegationer, länsstyrelser och älgförvaltningsgrupper. I övrigt redovisas under respektive rubrik vilken typ av information som tagits fram.

För att säkerställa objektivitet i informationen diskuteras frågan regelbundet på personalmöten. Syftet är att påminna personalen om inriktningen på våra uppdrag, diskutera gränsdragningar och utveckla metoder som garanterar objektivitet och saklig information. Vid nyanställningar läggs särskild uppmärksamhet på hur personalen ska agera för att leva upp till riktlinjerna för jakt- och viltvårdsuppdraget.

Erfarenheterna visar även att det går alldeles utmärkt att förena objektivitet med ett stort engagemang från en förtroendemannaorganisation. Uppstår situationer där förbundets roll och objektivitet kan ifrågasättas väljer förbundet att avböja arbetsuppgifter inom jakt- och viltvårdsuppdraget för att vidmakthålla objektiviteten i de delar av uppdraget som utförs.

Företaget Meltwater har analyserat de artiklar där Svenska Jägarförbundet figurerar. Meltwater är ett globalt företag som arbetar med omvärldsbevakning. Företaget gör också analyser och mätningar utifrån såväl webb som sociala medier.

Tonaliteten är i 82 procent av artiklarna neutral. Eftersom en hel del artiklar även rör förbundets medlemsuppdrag tyder analysen på att Svenska Jägarförbundet mycket väl når upp till kraven på objektivitet och saklighet i sitt mediarbete.

ÖVERGRIPANDE INFORMATION

Jägareförbundets kommunikationsarbete

Svenska Jägareförbundet har under 2016 arbetat brett med att informera och kommunicera med allmänhet, statliga myndigheter, lärosäten och olika organisationer kring jakt och viltvård.

Tillförlitlighet och trovärdighet är ledord i detta arbete. Det räcker sällan bara att informationen är objektiv, den måste förklaras och sättas in i ett sammanhang så att mottagarna (såväl myndigheter, politiker, jägare som allmänhet) kan utvärdera och använda informationen. Genom att målgruppsanpassa information och sammanhang skapas tillförlitlighet, förståelse och trovärdighet.

De prioriterade målgrupperna för informations- och kommunikationsinsatserna är: myndigheter, politiker, tjänstemän på olika verk, jägare, natur- eller viltintresserad allmänhet, samt organisationer som arbetar med brukande av natur.

Särskild information om regerings-, riksdags-, domstols-, och andra myndighetsbeslut som omfattas av jakt- och viltvårdsuppdraget har publicerats på Jägareförbundets hemsida. Sajten är utformad så att det är lätt att skilja jakt- och viltvårdsuppdraget från föreningsinformation.

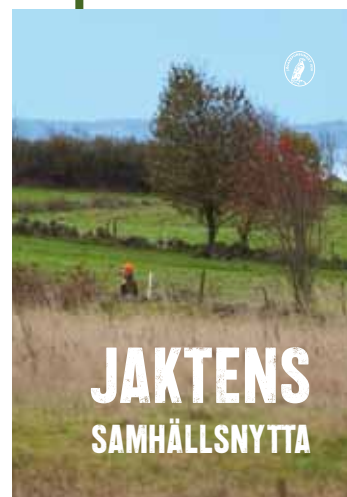
Informationen har presenterats på ett sätt som gör den lättförståelig och beskriver besluten på ett sätt som gör det möjligt att förstå konsekvenserna eller förändringarna, som följer av besluten. Ibland har besluten publicerats i exakt samma form som beslutande myndighet. Detta för att öka kännedomen om beslutet i främst jägarled och men också mot naturintresserad allmänhet.

Genom personalens försorg har informationen spridits brett främst via telefon, e-post och sociala medier. Ett mycket stort antal människor har också informerats på mässor och möten under 2016 där bland annat jaktetik, vildsvins- och hjortförvaltning rönt stort intresse.

Användande av sociala medier har ökat markant och bidragit till att information från Jägareförbundet sprids brett i samhället. Detta har medfört att allt fler i personalen har utbildats i sociala medier.

En stor del av informationsarbetet i Jägareförbundet går ut på att förklara olika skeenden och vad det praktiskt innebär för jägarkollektivet och samhället som helhet. Många av förbundets framträdanden i medier har direkt koppling till att föra fram sann och objektiv information till samhället, samt förklara skeenden. I dessa sammanhang är det ofta fakta från andra delar av uppdraget som anpassas till en bredare grupp än bara jägare.

Jägareförbundet har ofta skrivit och faktagranskat texter, innehåll i seminarier, rapporter och broschyrer. Syftet med denna medverkan har varit att säkerställa att informationen och budskapen har varit korrekta ur jakt- och viltvårdssynpunkt, samt att nivån på innehållet är relevant och målgruppsanpassat. Förbundet har också genom detta säkerställt att myndigheter, lärosäten och andra organisationer alltid får tillgång till den senaste forskningen och praktiska erfarenheter inom området.

2016 har Jägareförbundet arbetat med att beskriva den samhällsnytta som jägarna och Svenska Jägareförbundet genererar. Detta har bland annat utmynnat i en broschyr som delats ut till politiker och myndigheter.

Önskemålen från myndigheter om samverkan och information från Jägareförbundet tenderar att öka. Förbundet bedömer att det beror på att kraven på kunskap, om inte bara en art utan samförvaltning, också ökar.

Information lämnas regelbundet till länsstyrelser, SVA (Statens veterinärmedicinska anstalt), Jordbruksverket, Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket, Polisen, Livsmedelsverket, Kemikalieinspektionen, Havs- och vattenmyndigheten, Helcom, med flera.

En sökning via verktyget Meltwater visar att Jägareförbundet förekommit i 2 792 artiklar under 2016, med Svensk Jakts och Jägareförbundets egna artiklar borträknade (vilket innebär en teoretisk räckvidd på 276 miljoner visningar enligt en analys från Meltwater). Därutöver är det vanligt förekommande att journalister har sökt kunskap från förbundet, även till artiklar där förbundet inte omnämns. Men trots att förbundet nått ut brett i press och andra medier så visar inte antalet artiklar i redaktionella kanaler den verkliga räckvidden. Nästan alla tidningar har idag möjligheter till att dela artiklar på sociala medier, vilket gör att dessa når långt utanför tidningens spridningsområde.

Jägarkåren sprider idag frekvent jaktliga budskap på sociala medier från såväl förbundets sidor som från andra medier. Detta leder till att förbundets uttalanden och information når långt ut i samhället, och därför också målgrupper som inte medvetet söker information om dessa frågor. Detta förändrade sätt att söka information ställer också nya krav på förbundet, som bland annat innebär att ta diskussioner och svara på frågor i sociala medier. I många fall handlar det om att med fakta nyansera diskussioner som baserar sig på okunskap.

Under 2016 har en omfattande arbetsuppgift handlat om att beskriva samhällsnyttan som jägarna och Svenska Jägareförbundet genererar. Detta arbete har utmynnat i en broschyr som delats ut till politiker och myndigheter, samt olika former av digital kommunikation. Framtagna fakta har använts i möten och seminarier.

Under Almedalsveckan på Gotland arrangerade förbundet ett seminarium med titeln; Vad ska vi ha naturen till? Förbundet ser en trend där allt färre vistas i naturen. Göran Greider, Maria Wetterstrand och Sara Cousins (professor i naturgeografi) diskuterade tillsammans med Svenska Jägareförbundet, under ledning av Henrik Ekman, om hur samhällets konsumtion och relation till naturen förändras när vi vistas mindre och mindre i naturen.

Jägareförbundet arrangerade ett seminarium med titeln Vad ska vi ha naturen till? under Almedalsveckan på Gotland. Hela seminariet filmades och gick också att se på förbundets hemsida.

ÖVERGRIPANDE INFORMATION

Forskning och forskningskommunikation

Under 2015 reviderade Svenska Jägareförbundet forskningsfinansieringen genom medlemsmedel och valde att lägga mer resurser på att finansiera forskning som genomförs av egen forskarutbildad personal, knuten till lärosäten som externa forskare. Under 2016 rekryterades en välrenommerad forskningskommunikatör, som del-finansieras inom ramen för jakt- och viltvårdsuppdraget. Detta stärker Jägareförbundets arbete med att kommunicera forskningsresultat som är relevanta för viltförvaltningen externt och internt inom organisationen.

I samband med omorganisationen av forskningsverksamheten har även strukturer tagits fram som tydliggör objektivitet och oberoende i den forskning som genomförs, och de resultat som kommuniceras. Det kommer generellt att stärka arbetet med att slå vakt om objektivitet i information och service.

Under 2016 har forskningsresultat kommunicerats till avnämnnare inom viltförvaltning, myndigheter och allmänhet genom seminarier, föredrag för älgförvaltningsgrupper och viltförvaltningsdelegationer, föreläsningar vid universitet och högskolor samt genom Svensk Jakt och förbundets hemsida. Jägareförbundet arrangerar årligen Viltforskningsdagar tillsammans med Naturvårdsverket, men tidpunkten för dagarna har flyttats från december till våren. Därför hölls inga viltforskningsdagar under 2016, men kommer att arrangeras i mars 2017.

Arbetsgrupper

Jägareförbundets tjänstemän deltar regelbundet i arbetsgrupper, referensgrupper och expertpaneler nationellt och internationellt. Förbundet har bland annat deltagit i följande sammanhang:

- IUCN Nationalkommitté
- Wetlands International
- IUCN Goose Specialist Group
- Fågeldirektivets nationella rapporteringsgrupp
- NOWAC (Nordic Waterbirds In A Changing world)
- Centrala skogsskyddskommittén
- Ringmärkarnämnden
- Nationella skogliga sektorsrådet
- Nationella skogsprogrammet Arbetsgrupp 1
- Nationella skogsprogrammet Arbetsgrupp 2
- Skogsstyrelsens program Adaptiv ungskogsskötsel
- Våtmarksfondens forskningsgrupp
- Referensgruppen för länsstyrelsernas IT-portal älgdata
- Future Forests (Future silviculture)
- Future Forests – Framtidsscenarioer för skogenvisioner
- FACE Agri landuse expert group
- FACE bird expert meetings
- FACE Lead in ammunition expert group
- FACE Large Carnivore Working Group
- FACE Firearms Expert Group
- FACE Legal Expert Group
- Commission Dialogue on Large Carnivores
- Nationella viltolycksrådet
- SKK jakthundskommitté
- Nationella klövviltsrådet, Naturvårdsverket
- Nationella rovdjursrådet, Naturvårdsverket
- Storfågelforum, Naturvårdsverket
- Kompetensnätverk för kvalitetsutveckling av frivilligbaserad miljöövervakning
- Arbetsgrupp Chronic wasting disease
- SLU:s strategigrupp för Skogsfakulteten

Jägareförbundets tjänstemän deltar i ett antal arbetsgrupper, bland annat i Svenska kennelklubbens jakthundskommitté.

FOTO: ÅSA NORRBY

Hemsida

Hemsidan är en av Svenska Jägarförbundets absolut viktigaste kanaler för att kommunicera och interagera med allmänhet och jägare. Jägarförbundets sajter (inklusive Svensk Jakt) är välbesökta och ligger med på listan över Sveriges 100 mest besökta sajter. Besöksfrekvensen, räknat i antalet unika besökare, var 1 265 697 under 2016.

Innehållet på Jägarförbundets webbplats består av information om förbundet, personal, jakt, regler, regeringens jakt- och viltvårdsuppdrag, nyheter, vilt, jägare och natur. Tjänsten Jakttider uppdateras kontinuerligt och ger information om alla jakttider för det jaktbara viltet, skyddsjaktsparagraferna, solens och månens upp- och nedgång. Länsjaktvårdsföreningar och jaktvårdskretsar har också egna hemsidor främst med information om den lokala verksamheten.

För att skapa tydlighet mellan föreningsinformation och uppdraget från regeringen finns en särskild flik med de nyheter och information som är knutet till jakt- och viltvårdsuppdraget. De artiklar som innehåller nyheter för jakt- och viltvårdsuppdraget på webben har haft cirka 50 000 sidvisningar. Då är de fasta avdelningarna med kunskapsgenererande sidor borttagna. Jägarförbundet använder frekvent Facebook, Twitter, Instagram och sin Youtube-kanal, även för ämnen som rör uppdraget. Detta gör att informationen inte bara når jägare, utan även deras vänner, eftersom vi har hög delningsfrekvens.

SOS Hundjouren

Under 2016 publicerades 114 annonser angående försvunna och hittade hundar. Jakthundarna upptar en del av innehållet men största andelen annonser handlar om sällskapshundar vilket betyder att tjänsten också används flitigt av hundägare över lag. Tjänsten är också kopplad till sociala medier (Facebook, Twitter) där annonserna per automatik publiceras och kan delas.

Vilt & Vetande

Vilt & Vetande förmedlar fakta och kunskap om vilt. Mottagare är allmänheten, myndigheter och massmedia. Informationskanalerna är webb, telefon, mejl och en mobilapp. Vilt & Vetandes hemsida har under året haft cirka 230 000 användare, en ökning med 56 procent sedan föregående år. Hemsidan förbättras löpande både till struktur och innehållsmässigt.

Viltappen

Svenska Jägarförbundets Viltapp syftar i första hand till att vara ett lättillgängligt och bra stöd vid fältbestämning av vilda däggdjur och fåglar. Viltappen fungerade väl som informationsspridare under 2016. Viltappen hade en bra bit över 400 användare en genomsnittlig dag under året. Totalt har appen sedan lanseringen närmare 180 000 installationer.

ÖVERGRIPANDE INFORMATION

Integration

Under 2016 har Svenska Jägareförbundet fortsatt sitt arbete med integration. Dock har arbetet begränsats kraftigt av att den ansvarige tjänstemannen varit långtids-sjukskriven. Men modellen som använts de senaste åren har varit lyckad och därför har årets arbete fokuserats på att få framförallt förtroendemannorganisationen att genomföra konceptet.

Målet är att nå så många ungdomar som möjligt med information om svensk natur och friluftsliv. Informationen överförs huvudsakligen via friluftsdagar där ungdomar ges möjlighet att få prova på olika verksamheter som fiske, hundapportering, bygga fågelholkar, skytte och få praktisk och teoretisk kännedom om svenska viltarter. Dessa dagar anpassas efter deltagarna och till de lokala förutsättningarna, såsom plats, väder, språkkunskap och så vidare. Genom aktiviteterna överförs information om olika relevanta ämnen såsom allemansrätten, viltvård samt hur jakten bedrivs i Sverige.

Hittills har det nationella projektet nått cirka 1 100 ungdomar. Verksamheten har ett pågående samarbete med åtta skolor och det finns flera som har uttryckt intresse för att delta. Deltagande skolor har inspirerats att införa dessa frågor i sina egna program och har till och med tagit initiativet att genomföra friluftaktiviteter på egen hand.

Som stöd tar Jägareförbundet fram handledningsmaterial samt korta filmer. Materialet ska ge tips och information om frågor som hur man kan påbörja arbetet med integrationsfrågor och vad man bör tänka på. Filmerna ska användas för att inspirera och som marknadsföring och ska komplettera redan befintligt filmmaterial från projektet.

Verksamheten ger Jägareförbundet ökad kunskap om personer med utländsk bakgrund, deras behov och förmågor. Förutom detta bidrar verksamheten varje år både med goda exempel för hur man kan jobba med dessa frågor såväl som att skapa ömsesidiga möten och utbyte mellan nya och etniska svenskar. Detta skapar utbildningstillfällen för ungdomar, skolpersonal, tjänstemän och förtroendevalda samt förbättrar opinion och attityder både internt och externt.

På lokalt plan har förbundet deltagit i evenemang som Svenska för invandrare, besökt asylboenden samt andra typer av möten där utrikes födda har medverkat. Syftet har varit att förklara hur den svenska naturen och allemansrätten fungerar, samt i vissa fall förklarat hur viltförvaltningen och jakten är organiserad.

Jägareförbundet Norrbotten och Luleåkretsen anordnade en temakväll för nyanlända ungdomar i juni 2016.

FOTO: DANIEL PETTERSSON

Yttranden och utlåtanden

På förbunds nivå har Jägareförbundet noterat 22 besvarade remisser. Av dessa remisser utgör fem förfrågningar rörande vapenärenden som översänts från polismyndigheterna runt om i landet. I februari 2016 antog förbundet en ny vapenpolicy i vilken det bestämdes att i huvudsak inte besvara enskilda remisser från Polismyndigheten om för jakt godkända vapentyper utan låta Naturvårdsverket och Polismyndigheten hantera dessa ärenden. Av denna anledning har antalet remisser rörande vapen som besvarats minskat avsevärt från tidigare år. De ärenden som alltså besvaras är främst sådana som rör förbundets målskytteverksamhet eftersom bara förbundet kan råda över sitt eget skyttereglemente.

Utöver dessa remisser tillkommer ett mycket stort antal yttranden och utlåtanden som behandlats av personal i fält och länsjaktvårdsföreningar. Trafikverket och energibolag skickar ett knappt hundratal remisser rörande förändringar i vägsträckning med mera som hanteras lokalt och regionalt. Länsstyrelserna översänder flest remisser i frågor som rör exempelvis skötselplaner för älg och kronhjort, tillstånd av varierande slag samt frågor rörande skötselplaner vid bildande av naturreservat. Bland övriga instanser som översänt remisser regionalt finns bland annat regionala myndigheter och kommuner.

Remiss från	Angående	Besvarad
Näringsdepartementet	Ändring i rennäringsförordning	12 januari
MSB	Hantering, överföring, import och export av explosiva varor.	28 januari
Näringsdepartementet	Strategi för svensk viltförvaltning	31 januari
Naturvårdsverket	Tyresta nationalpark.	15 februari
Skolverket	Ämnesplan för ämnet skog, mark, vatten och Naturbruksprogrammet.	8 April
Naturvårdsverket	Femårig plan för genetisk förstärkning.	12 april
Näringsdepartementet	Regeringsuppdrag om kronhjort och diverse hemställningar avseende jakt efter kron- och dovhjort	14 april
Näringsdepartementet	Specialforum för överklagande av vissa jaktbeslut.	20 april
Naturvårdsverket	Generella riktvärden för förorenad mark.	16 maj
Regeringskansliet	Redovisning av regeringsuppdrag om rovdjursangrepps påverkan på landsbygdsföretagens ekonomi	25 juni
Regeringskansliet	Redovisning av uppdrag om att förebygga viltangrepp	25 juni
Regeringskansliet	Översyn skydds jakt varg och föreslå nya regler skydds jakt	25 juni
Kulturdepartementet	Ett stärkt civilsamhälle.	12 juli
Miljö- och energidepartementet	Förstärkta åtgärder mot artskyddsbrott och EU:s handlingsplan mot illegal handel.	25 augusti
Tullverket	Införsel, utförsel och återutförsel av skjutvapen och ammunition.	15 november
Justitiedepartementet	Tidsbegränsad vapenamnesti 2018.	29 november
Skogsstyrelsen	Ändring av SS föreskrifter till 29 § skogsvårdslag	8 december
Polismyndigheterna	Fem remisser angående vapenärenden	Löpande 2016

1.2 PRAKTISK JAKT OCH VILTFÖRVALTNING

Jakt- och viltvårdsuppdragets mål

- Kunskapen i praktisk jakt, viltvård och det jaktbara viltets utveckling är god bland markägare, jakträttshavare och jägare.
- Myndigheter, markägare, jakträttshavare och jägare erhåller objektiv information och god service i frågor som rör praktisk jakt, viltvård och det jaktbara viltets utveckling.
- Informationsspridning av myndighetsbeslut om stora rovdjur.
- Information av hög kvalitet tillhandahålls om praktisk jakt och viltvård vid skyddsjakt och andra skadeförebyggande åtgärder.
- Jaktsäkerheten är hög.
- Antalet skadskjutningar är få.
- Ammunition är blyfri så långt det är möjligt.
- Den negativa påverkan på hälsa och miljö från användningen av blyammunition är försumbar.

Åtterrapporering

Jägarförbundet ska redovisa:

- På ett detaljerat sätt redovisa vilka aktiviteter som utförts under 2016, till exempel kurser, temadagar och liknande som förbundet anordnat, antal deltagare vid dessa tillfällen samt utbildningsmaterial som förbundet tillhandahållit.
- Tidsåtgång för rådgivning i praktisk jakt och förvaltningsfrågor.
- Tidsåtgång för arbete med upplysning till myndigheter, markägare, och jägare i markanvändnings och miljöfrågor relaterade till viltvård och jakt.
- Det arbete och de aktiviteter som har utförts med myndigheter, eller som stöd till myndigheter, i frågor om skyddsjakt, till exempel yttranden, omfattningen av förbundets bistånd till förvaltande samordning av skyddsjakt av stora rovdjur samt en under året genomförd behovsstudie för utbildning av kommunala skyddsjägarer.
- Var i landet skyddsjakt bedrivs i störst omfattning samt vilka arter som främst är föremål för jakten samt en kort analys av hur skadebilden har förändrats över tiden.
- Hur förbundet har arbetat med förvaltningsfrågor avseende vildsvin och vilka resultat som uppnåtts.
- Hur förbundet har informerat om förvaltning av vildsvinsstammarna, bland annat vilken slags information som spridits, till vilka aktörer och i vilket omfång samt en analys av effekten av åtgärderna.
- Vilket arbete som har skett avseende främmande viltarter inom ramen för verksamhetsområdet.
- Vilka aktiviteter som genomförts för att uppfylla målet om informationsspridning av myndighetsbeslut avseende stora rovdjur samt förbundets arbete för motverkande av illegal jakt.
- Hur förbundet genom arbetet inom verksamhetsområdet har informerat om vikten av trikinprovtagning av kött från vildsvin och björn samt lämpligt tillvaratagande av köttet från dessa arter, bland annat vilket slags information som har spridits, till vilka aktörer och i vilket omfång detta har skett samt en analys av effekten av de redovisade åtgärderna.
- Hur förbundet har informerat om förvaltningen av dov- och kronviltstammarna, bland annat vilken slags information som spridits, till vilka aktörer spridningen skett samt göra en analys av effekterna av åtgärderna.
- Hur förbundet verkat för att uppfylla målet att antalet skadeskjutningar är lågt, särskilt avseende jakt på björn och varg samt vilka effekter som uppnåtts.
- Hur förbundet har verkat för att ammunition ska vara blyfri i så hög grad som möjligt. Detta omfattar vilka åtgärder som vidtagits, till förmån för blyfria alternativ.
- Hur förbundet har arbetat för att den negativa påverkan på hälsa och miljö från användningen av blyammunition ska vara försumbar, till exempel åtgärder vid skjutbanor och omhändertagande av blykontaminerat avfall.

Kurser och temadagar

2016 rapporteras att totalt 7 216 personer (6 351 under 2015) genomgått en utbildning under ledning av Jägarförbundets personal eller av arvoderade instruktörer. Fokus på bland annat vildsvin, dov- och kronvilt har fortsatt och resulterat i en deltagarmässig hög nivå. Under 2016 har även etik stått i fokus tillsammans med viltvårdsområden. Nedan presenteras ett urval av kurser och antalet deltagare. Deltagarantalet under 2015 redovisas inom parentes.

Rapporterade kurser	Antal deltagare
Björnjaktsutbildning	31 (37)
Etik	517 (0)
Jaktledarutbildning	977 (868)
Ledarutbildning skytte	97 (526)
Säl och säljakt	128 (183)
Vlldsvin	1 170 (1 273)
Tema hjort	1 942 (1 398)
Viltvårdsområden	594 (99)
Utbildningsjakt vildsvin	91 (148)
Viltundersökare	596 (356)
Viltvård	388 (789)

Vildsvin har bland annat stått i fokus under 2016 genom temakvällen, kurser och filmklipp om skytteteknik.

Utbildningsmaterial

Samarbetet med Jaktkunskap.se har fortsatt under året och utmynnat i en fortsatt produktion av informativa filmer som sprids via sociala medier. Materialen vänder sig till nyblivna jägare som får tillfälle att lära sig mer om praktisk jakt på olika arter. Filmproduktion om skytteteknik i olika former har varit prioriterat utbildningsmaterial och två längre filmer inriktade på instruktörsutbildning för kula och hagel har tagits fram.

Korta filmklipp om skytteteknik vid älgbaneskytte, hagelskytte mot markmål och lerduvor samt för att visa och sprida kännedom om det särskilda tränings-skyttet för vildsvin har också gjorts. Filmerna är anpassade för att ge en bra upplevelse på mobiltelefoner och innehåller även animeringar för att tydliggöra tekniken vid olika skytteformer. Under sju månader hade filmen om älgbaneskytte 36 231 visningar och filmen om tränings-skytte på vildsvin hade 20 107 visningar.

Under 2016 har också ett nytt och uppdaterat häfte, Mitt tränings-skytte, producerats liksom en pdf om tränings-skytte mot vildsvin, det så kallade Vildsvinspasset.

En ny uppdaterad upplaga av kursmaterialet till Viltundersökarutbildningen har producerats under 2016 och granskats av Livsmedelsverket och kommer till användning under 2017 (se bilaga).

PRAKTISK JAKT OCH VILTFÖRVALTNING

Rådgivning i praktisk jakt och förvaltningsfrågor

Personalen rapporterar 11 527 (14 416) timmars arbete med rådgivning i praktisk jakt och förvaltning av viltarter.

Miljöfrågor och markanvändning

Under rubriken upplysning till myndigheter, markägare och jägare i frågor rörande markanvändnings- och miljöfrågor relaterade till jakt och viltvård rapporteras en arbetsinsats på 4 053 (3 526) arbetstimmar.

Skydds jakt

Svenska Jägareförbundet samverkar med myndigheter och organisationer vad gäller skydds jakt och skadeförebyggande åtgärder, exempelvis Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket, LRF, viltförvaltningsdelegationer, polismyndigheterna och Viltskadecenter.

Skydds jakt är idag ett tämligen vitt begrepp som omfattar olika åtgärder för att förhindra skador inom jordbruk, djurhållning, skogsbruk, vägtrafik och på fastigheter. Insatserna berör en mängd olika arter i en rad olika situationer och rör inte bara stora rovdjur. Det kan gälla grävling under ett bostadshus, gäss på badstränder eller i jordbruksgrödor, älg och rådjur i villabebyggelse, olämpliga bäverfördämningar, kron- och älgskador på skog eller vildsvinsskador i jordbruk och anläggningar. Rådgivningen kan gälla enskilda skydds jaktbeslut eller allmänna skydds jaktbestämmelser. Oftast är rådgivningen också förknippad med råd om hur skador kan förebyggas.

Behovsstudie för utbildning av kommunala jägare

Förbundet har under 2016 fört en dialog med Sveriges kommuner och Landsting (SKL) samt ett flertal kommuner spridda över landet. Det är helt klart att den kommunala skydds jakten är helt oreglerad och ingen samordning finns idag mellan kommuner eller myndigheter som berörs av verksamheten.

Ett stort problem i arbetet med en behovsstudie är att verksamheten kategoriseras mycket olika av kommunerna. Många anser det vara "miljö och hälsa" medan andra sorterar in det på olika juridiska enheter, renhållning eller som "naturvård". Det finns heller ingen kontroll av omfattningen på verksamheten men den är utan tvekan omfattande och enligt samstämmiga uppgifter ökande.

Förbundet har identifierat ett antal punkter som kommunerna och skydds jägarna uppfattar som brister och problem:

Ersättning

Idag finns olika lösningar på hur kommunala skydds jägare ersätts och varianter på anställningsförhållanden. En vanlig lösning är att man arbetar helt ideellt och får viltet som skjuts eller fångas i ersättning. Allra vanligast är olika former av timanställning men det finns många exempel på olika typer av visstidsanställning

Den kommunala skydds jakten är helt oreglerad och det finns ingen samordning mellan de kommuner och myndigheter som berörs av verksamheten.

FOTO: MAGNUS RYDJOLM

och även rena tillsvidareanställningar. Ett problem som flera påpekat är den stora säsongsvariationen. Under delar av året är verksamheten mycket omfattande medan den under andra delar av året är obefintlig.

Försäkring

Som en följd av de mycket varierande anställningsförhållandena finns många oklarheter om försäkringar för jägaren och de redskap samt eventuella hundar som används i jobbet. Då verksamheten ofta bedrivs i urbana miljöer föreligger stora risker med skottlossning och hundanvändning. Därför är åtminstone en omfattande ansvarsförsäkring av yttersta vikt.

Gemensam logotyp

Verksamheten kan upplevas kontroversiell och därför beskriver många att någon form av nationellt sanktionerad logotyp skulle vara av stort värde. Även möjligheten att "legitimera" sig samt möjligheten för allmänheten att identifiera skyddsjägaren efterlyses. Många kommuner har på eget bevåg tagit fram olika typer av västar, kepsar eller dekaler till bilar, men ingen som helst nationell samordning finns idag. Då verksamheten ofta bedrivs nattetid finns också behov av omfattande skydds- och varselutrustning i form av reflexer och skyddskläder enligt fastslagen standard för till exempel vägarbete.

Utbildning och erfarenhetsutbyte

Samtliga tillfrågade kommuner efterlyser utbildningsmöjligheter och också möjlighet till någon form av certifiering eller "godkännande" av de kommunala skyddsjägarna. Man anser genomgående att det finns ett mycket stort behov av erfarenhetsutbyte mellan kommuner och mellan skyddsjägare. Många önskar en utökad förebyggande verksamhet, men idag finns inga möjligheter till erfarenhetsutbyte om vad som har effekt på till exempel ökad förekomst av fågel eller olika däggdjur i urbana miljöer. Det förekommer heller ingen samordnad och kvalitetssäkrad dokumentation av olika åtgärder och dess effekt. Vidare finns ingen etablerad forskning att ta del av på området.

Register och uppföljning

Många kommuner baserar idag verksamheten på att någon kommunal tjänsteman känner eller bor granne med en jägare som får uppdrag. Detta skapar en oklarhet vid byte av tjänst eller när jägaren av olika anledningar inte längre kan eller vill åta sig uppdrag. Det finns idag heller inga system för registrering och uppföljning av verksamheten samt möjligheter för kontroll från kommunens sida.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis ser Jägareförbundet ett stort, och ökande, behov av styrning och samordning av den kommunala skyddsjakten. Jägareförbundet ser att det finns många likheter mellan den kommunala skyddsjakten och trafikeftersöksverksamheten. Med små resurser skulle man kunna bygga upp den kommunala skyddsjakten på samma sätt som trafikeftersöksverksamheten med en nationell databas, nationellt upphandlade försäkringar och arbetstecken, nationellt fastslagna ersättningsnivåer och "anställningsförhållanden" samt en obligatorisk utbildning med tillhörande register för de som genomgått utbildningen och godkänts. Med en nationell databas kan också verksamhetens omfattning kartläggas och insamling av olika åtgärders effekter kan enkelt sammanställas.

I urbana miljöer föreligger stora risker med skottlossning och hundanvändning men det finns många oklarheter om försäkringar för kommunala skyddsjägare.

FOTO: MADELINE LEWANDER

PRAKTISK JAKT OCH VILTFÖRVALTNING

Skydds jaktens omfattning och aktuella arter

Under 2016 kartlades omfattningen av skydds jakt med hjälp av enkäter till enskilda jaktkortslösare i samarbete med SLU. På detta sätt erhöles en bild av hur mycket skydds jakt som bedrivs på "enskilt initiativ" och således aldrig registreras som ett ärende eller pågående skydds jakt hos myndigheterna.

Sett över hela landet så uppgav 15 procent av jägarna att de bedrivit någon form av skydds jakt under året. I Götaland uppgav 21,1 procent av jaktkortslösarna att de bedrivit skydds jakt på eget initiativ, medan motsvarande siffror för Svealand och Norrland var 16,8 respektive 6,4 procent. Skydds jakten är följaktligen mer omfattande i södra Sverige, främst beroende på att de arter som främst skydds jagas, vildsvin och gäss, finns i betydligt högre koncentrationer i denna landsända.

I dagsläget har cirka tio län någon form av policy för skydds jakt. Generellt gäller de flesta av dessa synen på skydds jakt efter stora rovdjur. Flera län har också inlett arbetet med handlingsplaner för hantering av skydds jakt på gäss, skarv och bäver. Denna typ av policyer skapar en förutsägbarhet för den sökande.

I södra Sverige har ett stort antal remisser besvarats och där sticker Skåne ut som det län som hanterat flest remisser kring skydds jakter av olika arter. Under 2016 har man enbart i Skåne avgett 65 yttranden till myndigheter vid ärenden angående skydds jakt. Den art som flest skydds jaktssremisser gäller är vitkindad gås. Koltrast, duvor, övriga gäss, skarv, knölsvan, kronvilt, dovvilt, räv, grävling, rådjur och älg är andra arter som behandlas.

Ökande problem med gäss finns över hela Sverige. I södra och mellersta delarna av landet gäller det framför allt vitkindade gäss.

FOTO: NIKLAS LILJEBÄCK

I mellersta Sverige dominerar Stockholms län och Södermanlands län med flest remitterade ärenden. Fåglar dominerar med främst vitkindad gås men även ärenden om skarv och duvhök.

I norra Sverige är trenden fortsatt att länsstyrelserna hanterar beslut om skyddsjakt snabbt, oftast utan att inhämta yttranden externt när det gäller de flesta ärendena. Vid skyddsjaktsansökningar på älg inhämtas yttranden från älgförvaltningsgrupperna. Omfattningen av skyddsjakt på älg är relativt låg och intentionerna är att älgar ska fällas under ordinarie jakt.

Trenden i björnförvaltningen i norr verkar ha brutits när det gäller att länsstyrelserna i allt högre utsträckning tillämpar skyddsjakter vilket leder till att färre björnar görs tillgängliga via licensjakt. Man överväger allt mer en bättre balans mellan licens- och skyddsjakt.

Järvstammen visar en tydlig tendens att sprida sig från fjällområdena ner i skogslandet. Flera års dåliga inventeringsförhållanden gör att populationsutvecklingen ändå är osäker och tidigare inriktning att inleda licensjakt har skjutits på framtiden. Skyddsjakt i renskötselområdet är fortfarande den enda förekommande jakten.

Lostammens storlek är svårbedömd och varierar relativt kraftigt mellan åren av naturliga orsaker. Inventeringar görs främst av naturbevakare och samebyarnas rovdjursansvariga med ett allt mer ökat stöd av jägarna via Skandobs. Dåliga spårförhållanden leder vissa år till stora osäkerheter i beräkningarna av lostammen vilket i sin tur leder till osäkerhet om eventuella tilldelningar överensstämmer med tillgången. Även för lodjuren har trenden mot ökad andel skyddsjakt brutits under året.

Gässen fortsätter att öka i mängd i norra Sverige och de varmare höstarna med senare snöfall och isläggning gör att gässen blir kvar längre. Jakt sent på hösten på kvarvarande gäss omöjliggörs dock av dagens jakttider. Även sångsvan och tranor ökar och innebär på vissa håll stora problem för lantbruket. Här arbetar myndigheterna mer med skrämselförsök än skyddsjakt.

Sälen utgör fortsatt ett problem för både yrkesfisket och fritidsfisket. I Bottenviken är vikaresälen ett större problem än gräsälen. Den tillåtna skyddsjakten påverkar dock beståndets storlek marginellt och inte heller problembilden i stort.

Skyddsjakt på bäver och rivning av bäverns hyddor och dammar förekommer årligen i de fyra nordliga länen, men i en ringa omfattning.

Skarv, grävling och rådjur är några av de arter som hanterats av skyddsjaktsremisser under året.

FOTO: KENNETH JOHANSSON

PRAKTISK JAKT OCH VILTFÖRVALTNING

Analys av skadebilden

Tidigare undersökningar har visat att jägarna och brukarna har en samstämmig bild av omfattningen av skador på grödor och skog, samt huruvida skadebilden är acceptabel. Det kan förklara att bara enstaka procent av brukarna uppgav att de upplever en konflikt gentemot jaktkortslösarna. Det var dock en relativt stor andel i respektive grupp som ansåg att skadorna på grödor och skog inte var acceptabla. Detta är en given utmaning inom viltförvaltningen de närmaste åren, men samsynen om skadornas omfattning bör möjliggöra god samverkan om behovet av åtgärder.

För norra Sverige är skadebilden rörande rovdjur och renskötsel relativt konstant över tid. Skadebilden rörande säl och fiske är hög. Lantbruket har ökande problem med gäss, tranor och svanar.

I mellersta Sverige tenderar antalet ärenden att öka. Särskilt avseende vitkindad gås, men även klövvilt i viss omfattning. Ett fortsatt stort antal skyddsjaksansökningar inlämnades på varg för skador orsakade på tamdjur och hundar.

För södra delen av landet sker fortfarande en ökning av skyddsjakter framförallt på gäss. De milda vintrarna gör att koncentrationen av övervintrande gäss ökar för varje år. Ett stort antal vitkindade gäss, grågäss och kanadagäss stannar nu hela vintern. Även svanar ger allt större problem i höstsådda grödor.

Sälstammarna ökar runt de sydliga kusterna. Antalet tilldelade sälar låg i linje med tidigare år men ett ändrat och mer restriktivt regelverk har gjort att avskjutningen minskat. Knubbsälstammen ökar längs hela västkusten och södra Östersjökusten. Det är framförallt i södra och mellersta Östersjön som gråsälstammen ökar mest. I Östersjön bedrivs skyddsjakt efter gråsäl, men där är jakten svårare att bedriva på grund av många sälskyddsområden.

Generellt gäller att när en allt större del av arealen sköts av älgskötselområden minskar ansökningarna om skyddsjakt efter älg. Dessa hanteras inom respektive område. Kronviltet ökar och kan inom vissa områden orsaka skador. Detsamma gäller dovviltet, men inte i samma utsträckning.

I norra Sverige har lantbruket ökande problem med gäss och tranor.

FOTO: NIKLAS LILJEBÄCK

Främmande arter

Att förhindra etablering av invasiva främmande arter är en viktig del av miljö-kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv.

Jägarförbundets personal har inom ramen för jakt- och viltvårdsuppdraget, vid jägarträffar, jägarskolor eller via personliga telefonsamtal/möten, vid cirka 325 tillfällen (totalt 70 timmar) informerat totalt knappt 1 100 jägare och intresserad allmänhet om främmande arter och den förvaltning av mårhund och tvättbjörn som Jägarförbundet ansvarar för inom ramen för Mårhundeprojektet (se nedan).

Framför allt inom region norr har Jägarförbundets jaktvårdskonsulenter dessutom informerat allmänheten om arbetet med att förhindra etablering av mårhund och tvättbjörn på de mässor där man medverkat. Det totala antalet besökare på dessa mässor överstiger med marginal 250 000 personer.

Utanför jakt- och viltvårdsuppdraget ligger arbetet med att förhindra mårhundens etablering i landet, det så kallade Mårhundeprojektet. Det är ett projekt med stöd från Naturvårdsverket och sker i nära samarbete med våra grannländer. Projektets årsrapport för 2016 bifogas (se bilaga).

Svenska Jägarförbundets personal har informerat jägare och allmänhet om främmande arter och om det så kallade Mårhundeprojektet.

FOTO: MÅRHUNDSPROJEKTET

Information om förvaltning av dov- och kronvilt

De faktabilagor som togs fram under 2015 har spridits och använts såväl vid informationsträffar som vid utbildningar under fjolåret. Totalt har 1 069 personer utbildats i kronviltsförvaltning och 416 personer utbildats i dovviltsförvaltning under 2016.

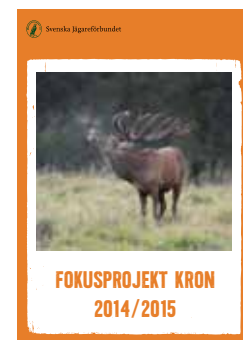
Kronviltet fortsätter att sprida sig över landet vilket skapar ett stort behov av utbildning och kompetensutveckling för den regionala och lokala viltförvaltningen.

Jägarförbundet har under 2016 inlett försök med Kronobs, liknande metoden Älgobs. Cirka hälften av länen i Sverige har idag någon form av förvaltningsplan för kronvilt och några få för dovilt. Förbundet arbetar fortlöpande för att fler län skapar någon form av styrande dokument för förvaltningen samt bistår med underlag och fakta när planer skapas.

Informationen har omfattat hjortviltets biologi, förvaltningsformer, skadeproblematik och hur dessa skador kan motverkas. Syftet har ofta varit att stötta områden som står i begrepp att bilda kronhjortsskötselområden, eller där man vill få en djupare kunskap om kronviltet. Under dessa kvällar har även dovilt diskuterats med tanke på flerartsförvaltning.

Beträffande dovilt så är bedömningen att den genomförda informationen genererat en ökad jaktansträngning i områden med skador orsakade av mycket täta dovstammar, något som resulterat i en minskad täthet i dessa områden. Den absoluta majoriteten av doviltet skjuts idag i tre län; Skåne, Östergötland och Södermanland

Avskjutningen av kronvilt fortsätter att öka men för kronviltet balanserar ännu inte den ökande avskjutningen stammens tillväxt. Se också bilagor.

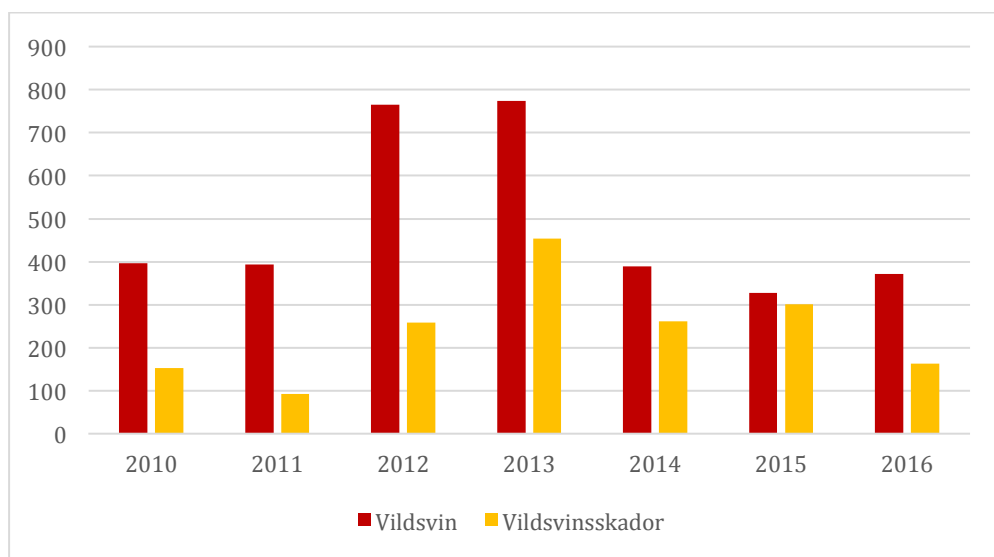

PRAKTISK JAKT OCH VILTFÖRVALTNING

Arbete med förvaltningsfrågor avseende vildsvin

Under jaktåret 2012-2013 tog de svenska jägarna ett krafttag och bröt den exponentiella tillväxten för vildsvinsstammen. Sedan dess har jägarna totalt sett hållit stammen relativt konstant, trots att vildsvinen fortfarande ökar sitt utbredningsområde.

Genom ökat jakttryck har konfliktnivån i debatten sänkts. Jämfört med 2013 skrevs det mindre än hälften så många nyhetsartiklar om vildsvin 2016, och andelen artiklar om vildsvinsskador minskade nästan till en tredjedel under motsvarande period (se figur). Jägareförbundet har under 2016 fortsatt fokusera särskilt på Västra Götaland, för att förbereda jägare och markägare på vildsvinens etablering i länet.

Arbetet med förbundets webb-baserade rådgivningsverktyg för vildsvinsförvaltning, "Vildsvinsbarometern" fortgår, och kommer att vidareutvecklas under 2017. Barometern uppdateras månatligen, eller med tätare intervall när behov finns. Den baseras på data från Jägareförbundets konsulenter.

Utifrån statistik om trafikolyckor, avskjutning och klimat samt daglig kontakt med jägare och markägare sammanställer konsulenter läget och ger råd om hur avskjutning och eventuell utfodring bör inriktas. Vid behov kan också råd lämnas rörande jaktens utformning, till exempel vid sen föryngring då hundjakt tidigt under säsongen kan vara olämplig eller vid tidig mjölkmodnad för spannmål då extra jaktinsatser för skydd av grödor kan krävas. Det hade varit ett mycket värdefullt hjälpmedel att kunna utnyttja moderna viltkameror legalt för att kunna sammanställa precisa och snabba uppskattningar rörande till exempel förekomst, födelsetid och kullstorlekar.

Jägareförbundet har under de senaste åren byggt upp kompetens och kunskap samt utarbetat metoder för att hantera vildsvin i tätortsnära områden. Utmaningen kommande år är att föra ut kunskapen till de kommunjägare som ska hantera problematiken lokalt.

Antal artiklar om vildsvin och vildsvinsskador har nästan halverats sedan 2013.

FOTO: MALOU KJELLSSON

Våra nordiska grannländer Norge, Danmark och Finland står samtliga inför etableringar av vildsvin. Förbundet har även under 2016 genomfört ett antal aktiviteter med myndigheter, markägare och jägarorganisationer från dessa länder i syfte att utbyta information om vildsvinsförvaltning och hur man jagar vildsvin.

Informationsarbete rörande vildsvinsförvaltning

Arbetet med förvaltningsfrågor bedrivs anpassat till de förutsättningar som föreligger, lokalt och regionalt. I norra Sverige, där vildsvin inte finns idag, informeras jägare och markägare om förvaltning och jakt i syfte att skapa beredskap och öka kunskapen i de fall vildsvinen sprider sig norrut.

Runt om i Syd- och Mellansverige anordnas temakvällar som särskilt avhandlar skadeförebyggande åtgärder samt jakt på vildsvin. Utöver detta avhandlas grundläggande kunskap kring vildsvinens biologi och levnadsvanor. Initiativen till temakvällarna kan komma både från lokala LRF-avdelningar men också från eller i samverkan med lokala jaktvårdskretsar. Informationen vid temakvällen ges oftast av jaktvårdskonsulent. Under fjolåret deltog 584 personer på dessa temakvällar.

I flera delar av landet och då kanske framförallt i Mälardalsområdet har goda födobetingelser de senaste tre åren inneburit god reproduktion. Detta har resulterat i en tydligare rådgivning till jägare att ökad jakt kan vara nödvändig. Detta har i flera områden resulterat i betydligt ökad avskjutning. En viktig del i informationsverksamheten är en tydlighet vad gäller differentiering av rådgivning. Jakt är en av de viktigaste förvaltningsåtgärderna och det är då viktigt att dessa råd ges i områden där ökad jakt är nödvändig. Rådgivning i mera generella termer ger inte samma effekt.

Rätt tränade jakthundar för vildsvinsjakt är ett fortsatt viktigt område och en viktig etikfråga. Vid Agusa vilthägn har Jägareförbundet under året tränat totalt 323 vildsvinshundar. Andra hägn har etablerats vilket gör att förbundet bedömer att det är viktigt att nå ut med vad som är en bra standard för hundträning i hägn. Svenska Jägareförbundet och Svenska Kennelklubben samarbetar i dessa frågor och har tagit fram en standard.

Förbundet bedömer att vildsvinsbarometern nu är ett etablerat redskap för vildsvinsförvaltningen i de flesta län där vi snabbt kan reagera på förändringar i vildsvinsstammen. Barometern fungerar också som en arena där man inför uppdateringar och revideringar skapar en dialog med markägare och jägare för att stämma av läget i alla delar av länet. Denna arena bidrar till ömsesidig förståelse och samsyn i frågor om skador, numerär och sammansättning på vildsvinsstammen, vilket gör att långtgående konflikter i stort kan undvikas på ett tidigt stadium. Under 2017 kommer barometern att vidareutvecklas.

En för vildsvinen mycket gynnsam höst och vinter avseende klimat och naturlig föda på de flesta håll i utbredningsområdet accentuerar behovet av en nogsam uppföljning av stammens utveckling. Dessa förutsättningar medför en god reproduktion och överlevnad samt försvårar jakten då vildsvinen blir svårare att locka till åtlar.

Jakt är en av de viktigaste förvaltningsåtgärderna och det är då viktigt att dessa råd ges i områden där ökad jakt är nödvändig. Rådgivning i mera generella termer ger inte samma effekt.

FOTO: THOMAS OHLSSON

PRAKTISK JAKT OCH VILTFÖRVALTNING

Bistå vid förvaltning av de stora rovdjuren

Svenska Jägareförbundet har även inför licensjakten på varg 2016 tillsammans med länsstyrelserna hållit informationsmöten om innehållet i länsstyrelsernas beslut, informerat om jakträttsliga krav, vikten av tydliga regler för deltagande, säkerhet, jaktetik, mediehantering samt hur man bemöter eventuella vargaktivister.

Jägareförbundet har under året bistått myndigheterna, främst länsstyrelserna, vid skyddsjakter på varg och lo utanför renskötselområdet. Bidragen har främst varit hjälp med att organisera jakt, utse jaktledare och utbilda de jägare som ska genomföra skyddsjakt. Förbundet har även bidragit med kartmaterial samt upprättat kontaktlistor. Beslut om skydds- och licensjakt som fattats under året finns redovisade eller länkade till på vår hemsida. Särskilda samlingssidor finns också för björn-, lo- och vargjakten. Där finns övergripande regelverk samt länkar till beslut på nationell eller regional nivå.

Jägareförbundet har under året tecknat ett nytt avtal med Naturvårdsverket om inventering av stora rovdjur. Inom det avtalet har förbundet fortsatt arbetet med att bygga upp ett nätverk av lokala spårare som ska bistå länsstyrelsen med spårrapporter och lämpliga platser för viltkameror.

Länsstyrelserna har under 2016 fått i uppdrag av Naturvårdsverket att samla in DNA prover från varg i stor skala i syfte att få fram ett vetenskapligt underbyggt omräkningstal för att beräkna vargpopulationens storlek. Förbundet har därför inom ramen för inventeringsavtalet påbörjat arbetet med att under 2017 bistå länsstyrelserna med spillningsinsamling.

Jägareförbundet har under året bistått länsstyrelser med data om älg- och rådjursstammarnas storlek och utveckling samt annan information som länsstyrelserna efterfrågat inom ramen för de juridiska processerna kring framför allt licensjakten på varg. Förbundet konstaterar att Högsta förvaltningsdomstolen den sista arbetsdagen under 2016 meddelade en dom som klargör de juridiska förutsättningarna för licensjakt och som förhoppningsvis kommer att bidra till att minska konflikterna i rovdjursförvaltningen.

Arbete med att motverka illegal jakt

Vid undersökningar hos medlemmar och övrig jägarkår lyfts jaktetik mycket snabbt fram av enskilda som en av de viktigaste frågorna för jägarkåren. Så har det varit under många år. Under fjolåret utbildades också över 500 personer specifikt i frågan.

Förbundet har också en policy såväl som en handlingsplan rörande illegal jakt som lyfts fram speciellt rörande rovdjursjakt eftersom det troligen är så att den legala jakten påverkas om det bedrivs illegal jakt.

En forskare vid SLU presenterade under 2016 rapporten *Olaglig rovdjursjakt som civil olydnad*, som på ett formaliserat sätt kartlagt attityderna till illegal jakt. Resultatet

Jägareförbundet har bistått myndigheter och informerat jägare och allmänhet om licensjakt och skyddsjakt på varg och andra stora rovdjur.

FOTO: MADELINE LEWANDER

visar att det finns en förlåtande attityd till illegal jakt på stora rovdjur och att många ser den som en form av civil olydnad. Forskaren vid SLU, liksom tidigare BRÅ, konstaterar att det enda sättet att komma tillrätta med den illegala jakten är en rovdjursförvaltning som på allvar tar hänsyn till berörda.

Jägareförbundet har under flera år informerat om att den viktigaste åtgärden för att minimera den illegala jakten på stora rovdjur är en förutsägbar förvaltning där förvaltningsmål inte enbart utgår från ett bevarandeperspektiv utan vägs mot de socioekonomiska faktorerna.

Förbundet konstaterar att såväl de vetenskapliga studierna som den juridiska prövningen under 2016 visar att en sådan avvägning bör och tillåter sig göras. Förbundets uppfattning är att den illegala jakten på stora rovdjur förhoppningsvis kommer att minska när nu rovdjursförvaltningen normaliseras och de juridiska förutsättningarna för populationsbegränsande jakt är klargjorda.

Minskade skadskjutningar, särskilt björn och varg

Inför licensjakten på varg i januari 2016 ordnade förbundet, som tidigare år, tillsammans med länsstyrelserna informationsmöten med jägare och jaktledare inom samtliga jaktområden där vikten av etisk jakt och vikten av att enbart skjuta i säkra lägen poängterades. Licensjakten stoppades dock av domstol i flera län innan den kunde genomföras, jakt genomfördes därför endast i Dalarnas och Gävleborgs län.

Jaktens utformning med jakt i ett fåtal revir och förbundets informationsinsatser har bidragit till att jaktens bedrivs på ett etiskt riktigt sätt. SVA skrev i sin rapport 2016 från jakten 2015 att "Överlag har vargarna skjutits på ett jägarmässigt etiskt korrekt sätt och dött i anslutning till skottplatsen". Ingen skadad varg blev kvar i skogen. Samtliga involverade länsstyrelser vittnade om god stämning i skogen och att jakten bidragit till en bra relation mellan länsstyrelsens fältpersonal och jägarna.

Skjutprovet Björnpasset är nu etablerat och många jaktlag och markägare ställer det som krav för att få delta i björnjakt. Den positiva utvecklingen som setts de senaste åren vad gäller skadskjutningsfrekvensen har hållit i sig även under 2016. Närmare 99 procent av de björnar som träffats av jägarnas kulor har återfunnits. Tre av de 218 fällda björnarna var sådana som bedömdes vara träffade men inte återfunna.

Ett samarbete med befintliga skyttebiograferna har etablerats. I dagsläget finns nio skyttebiografer och där beräknas cirka sex miljoner övningsskott ha avlossats under 2016. Förbundet bistår även med rådgivning för ett flertal planerade skyttebiografer. Förbundet har ändrat sitt skyttereglemente så att möjligheten att avlägga de av förbundet framtagna skytteproven nu går att genomföra på samtliga skyttebiografer. Förbundet har också medverkat till att filmmaterial finns med både björn och varg. Vidare utvecklar förbundet i samarbete med biograferna ett koncept för skytte-
träning för eftersöksjägare inom Nationella Viltolycksrådet (NVR).

Den positiva utvecklingen som setts de senaste åren vad gäller skadskjutningsfrekvensen på björn har hållit i sig även under 2016.

FOTO: GÖRAN EKSTRÖM

PRAKTISK JAKT OCH VILTFÖRVALTNING

Bly i ammunition

Svenska och utländska vetenskapliga studier visar på förekomst av blyrester från ammunition i viltkött och förhöjda blodblyhalter hos konsumenter av viltkött. För Svenska Jägareförbundet är viltköttets status som värdefull resurs och nyttigt livsmedel av central betydelse.

Jägareförbundet undersökte tillsammans med Livsmedelsverket och Statens Veterinärmedicinska Anstalt förekomsten av blyrester från ammunition i svenskt viltkött 2012-2014. Sedan dess har förbundet kommunicerat nya råd om köttantering som minimerar risken att man får bly i viltköttet och i miljön.

Under 2016 har förbundet gått vidare genom att undersöka förekomsten av nanopartiklar från ammunitionsbly i viltkött. Resultaten visar att partiklar förekommer i stor mängd i området nära sårkanalen, men saknas i viltkött som renskurits och hanterats enligt Livsmedelsverkets och Jägareförbundets rekommendationer. Förekomst av nanopartiklar i kombination med otillräcklig skottrensning kan förklara det förvånansvärt stora upptaget av bly som påvisats tidigare.

Förbundet har upplevt en tydlig förändring i attityderna till blyfri ammunition sedan 2014, vilket även börjat avspglas i försäljningssiffror från handeln.

Förbundet har sammanfattat kunskapsläget om miljö- och hälsoeffekter av bly i ammunition på <http://jagareforbundet.se/jakten/kottantering/>. Där finns även beskrivningar av hur man skär rent, ammunitionsalternativ och hur man väljer blyfri ammunition.

Arbetet med att minska miljöpåverkan av blyammunition

Svenska Jägareförbundets arbete med att minimera miljö- och hälsoeffekter av bly i ammunition går hand i hand. Exempelvis måste det kött som skärs bort för att minimera risken att få bly i viltkött tas omhand så att inte vilda djur kommer åt det. All förbundets rådgivning tar därmed upp både miljö- och hälsoeffekter.

Idag är råden inarbetade i förbundets utbildningar och kommunikation om jakt, val av ammunition och tillvaratagande av viltkött. Slutsatserna och råden har även anammats av utländska myndigheter och jägarorganisationer.

Resultaten från de genomförda undersökningarna har kommunicerats i Svensk Jakt, via förbundets hemsida samt genom pressmeddelanden och kontakter med medier. Vidare har resultaten kommunicerats internationellt till myndigheter och intresseorganisationer, samt vid internationella forskarkonferenser i Europa.

Jägarförbundet har även fört dialog med flera utländska jägarorganisationer och tagit en aktiv roll inom arbetet med ammunitionsbly inom den europeiska jägarfederationen FACE. För närvarande diskuteras att FACE skulle kunna arbeta med samma rekommendationer för köttantering och ammunitionsval i hela Europa.

Förbundets utbildningar i köttantering och för viltundersökare har kompletterats med de nya resultaten, som även kommunicerats gentemot ett antal företrädare för vilthanteringsanläggningar.

Jägarförbundet har under 2016 fortsatt föra en aktiv dialog med svenska myndigheter som Naturvårdsverket och KEMI, samt ammunitionsindustrin och vapenhandlarbranschen för att öka kunskapen om potentiella effekter av ammunitionsbly, behov av åtgärder och produktutveckling.

Förbundet bistår regelmässigt skyttesammanslutningar med generella råd om hur man undviker att bly sprids från skjutbanor. Anläggs banorna på ett korrekt sätt sprids inte bly utanför anläggningarna, vilket kan förklara att förbundet 2016 liksom under 2015 inte hanterat några förfrågningar från skjutbanor.

Information om kött och trikinprovtagning

Den film som lagts ut på webben om vikten av trikintest och hur man genomför den har vi även puffat för på Jägarförbundets viltmatsajt, eftersom många jägare med flera, går in och inhämtar information om tillvaratagande av viltkött här.

Under 2016 sågs filmen av 8 171 enskilda personer. Sedan filmen lades ut har den setts av 20 096 personer. Adressen är <http://jagareforbundet.se/jakten/jaktnyheter/2013/10/sa-tar-du-ett-trikinprov/>

Genom utbildning av viltprovtagare så nås många jaktlag och jägare av den viktiga informationen om trikinprovtagning. En annan viktig spridningskälla är jaktledarutbildningen.

Genom broschyren Jägare, dela med dig, som spridits på bland annat många mässor informeras också om de speciella regler som gäller för vildsvin och björn.

Under 2016 fälldes drygt 97 000 vildsvin. Enligt zoonosdirektivet måste samtliga laboratorier anmäla trikinprov till Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA). Trikinproverna för 2016 är dock inte sammanställda förrän i maj.

1.3 VILTÖVERVAKNING

Jakt- och viltvårdsuppdragets mål

- Kunskapen om det svenska jaktbara viltets tillstånd och utveckling är god.
- Främmande viltarter uppmärksammas tidigt.
- En heltäckande avskjutningsstatistik finns för samtliga jaktbara viltarter.

Återrapportering

Svenska Jägareförbundet ska:

- Visa förbundets arbete med målet om god kunskap om det jaktbara viltets tillstånd och utveckling, redovisa avskjutningsstatistik och uppskattningar av vilttäthet för 2016 för allt jaktbart vilt, samt uppge hur denna statistik har kvalitetssäkrats, och hur förbundet bidrar till att denna statistik finns lättillgänglig och uppdaterad för allmänheten.
- Ge förslag på hur lokal och regional övervakning av vildsvinsförekomst kan ske.
- I korthet beskriva de jaktbara stammarnas utveckling och redovisa sådana analyser som görs i huvudsak av klövvilt.

Avskjutningsstatistik

Den valda insamlingsmetoden som baseras på rapportering ifrån jaktområden möjliggör en hög geografisk upplösning (jaktvårdskretsar sedan 1996) och metoden har använts i Sverige sedan 1939. Den har sedan 2000 kompletterats med en enkätundersökning till jaktkortslösare.

För att säkerställa en hög kvalitet på data sker kvalitetssäkring av data i flera led. Jaktområdena lägger själva in rapporterna, oftast av en jaktledare som ansvarar för, och bokför detta under jaktåret. Sedan följs rapporteringen upp av en ansvarig i jaktvårdskretsen, jaktvårdskonsulenten i respektive län samt en slutlig genomgång nationellt.

En viktig funktion i kvalitetsarbetet är extern granskning och huvudsakligen sker den genom publicering i vetenskapliga artiklar, examensarbeten och rapporter. För 2016 levererades data till ett tjugotal forskare och studenter vid universitet och dessutom till flera myndigheter, journalister, intresseorganisationer med flera.

Avskjutningsstatistiken presenteras helt eller delvis i bland annat Skogsstatistisk årsbok och i Jordbruksverkets statistik. För att öka tillgängligheten på jaktstatistik har förbundet utvecklat nya funktioner och förbättrade statistikverktyg på portalen www.viltdata.se. Den nya versionen lanserades under 2016.

Se också bilaga Trender i skattad avskjutning i Sverige 1939-2015.

För att öka tillgängligheten på jaktstatistik har förbundet utvecklat nya funktioner och förbättrade statistikverktyg på portalen www.viltdata.se.

Viltdata

Jägareförbundets webbaserade system Viltdata utgör, allt sedan starten 2007, förbundets huvudsakliga verktyg för att följa och synliggöra de jaktbara viltstammarnas tillstånd och utveckling. Tusentals jaktlag från alla delar av Sverige förser systemet med uppgifter. Dels från älgjakten och dels från jakten på övriga viltarter. Data presenteras i rapporter vilka uppdateras i realtid.

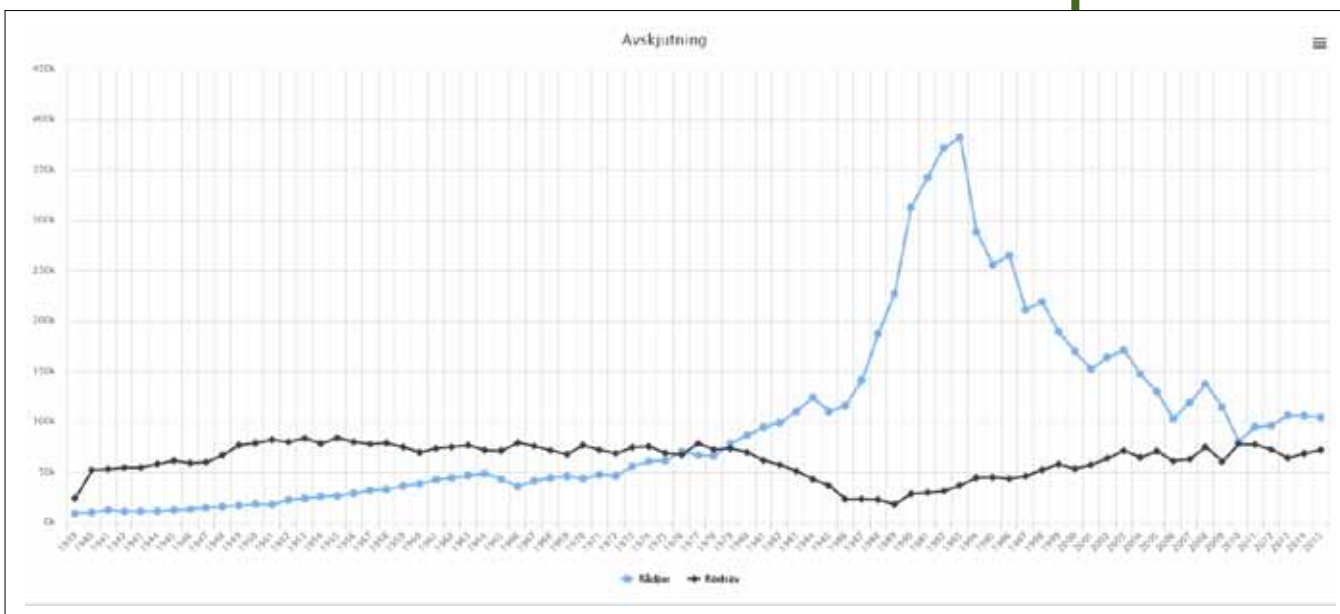
I augusti 2016 lanserade förbundet en helt ny version av Viltdata med fokus på flerartsförvaltning. Förutom förenklade rutiner för avskjutningsrapportering (där alla arter nu rapporteras på samma ställe) innehåller det nya systemet utökade möjligheter till rapportering av biologiska uppgifter för andra klövviltarter än älg samt utökade observationsmetoder.

Systemet innehåller redan vid introduktionen fler statistikrapporter än tidigare och möjliggör nu, som exempel, att två viltarters avskjutning jämförs inom samma område (se diagram). Avskjutning på nationell nivå finns tillgänglig sedan 1939 vilket i ett internationellt perspektiv är unikt långa tidsserier.

Från starten den 18 augusti och fram till årets slut hade nya Viltdata totalt 87 501 besök av 29 904 unika besökare. Antalet samtidiga besökare var högst under första delen av oktober vilket sammanhänger med att älgjakten startat i södra Sverige och återupptagits efter brunstuppehåll i norr. Under några tillfällen hade systemet då fler än 300 samtidiga besökare.

Under 2017 kommer arbetet med Viltdata främst att fokusera på utökade statistikrapporter. Inte minst gäller det kartbaserade presentationer och data som genereras i Viltdatas nyutvecklade funktioner (obsmetoder, biologiska data).

Graf som visar den skattade avskjutningen av rödrev och rådjur på nationell nivå under perioden 1939-2005. Rådjursavskjutningen ökade drastiskt när räven drabbades av rävskabb.

VILTÖVERVAKNING

Beräknad avskjutning 2015/2016

Trendanalyser för arter med en skattad avskjutning under 500 individer per år är förknippade med stor risk för slumpmässig variation, till exempel i klimat under jakt-säsong, antal jaktmandagar eller insamlings-tekniska begränsningar. Därför utelämnas jämförelsen med tidigare år för dessa arter.

Avskjutningen av varg, lodjur och björn baseras på de till SVA inrapporterade djuren från licensjakten under jaktåret. För lodjur är jämförelse med tidigare år inte möjlig då ingen licensjakt genomfördes under 2014/2015.

Avskjutningen av dal- och fjällripa baseras till övervägande del på de till länsstyrelserna i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län inrapporterade avskjutningen på statens mark ovan odlingsgränsen. Till dessa värden har summerats den skattning som Jägareförbundet genomför nedan odlingsgränsen.

Avskjutningen av mårhund baseras på de av Mårhundeprojektet kvalitetssäkrade och kända mårhundar som avlivats under jaktåret.

Avskjutningen av älg baseras på inrapporterade älgar till länsstyrelsen.

FOTO BÄVER: KENNETH JOHANSSON

Art	Fällda 2015/2016	Jämfört med 2014/2015
Alfågel	8	
Bisam	43	
Björktrast	1 541	-12 %
Björn	226	-16 %
Bläsand	807	20 %
Bläsgås	287	
Bäver	12 928	53 %
Dalripa	46 714	-14 %
Dovvilt	38 860	28 %
Ejder	1 000	-23 %
Fasan	10 746	-42 %
Fiskmås	9 235	10 %
Fjällripa	13 717	18 %
Fälthare	25 233	3 %
Grågås	31 537	29 %
Gråtrut	3 215	-28 %
Gräsand	63 807	-35 %
Grävling	54 171	87 %
Havstrut	609	-46 %
Iller	2 198	-22 %
Järpe	5 627	-10 %
Kaja	82 491	25 %
Kanadagås	29 770	48 %
Knipa	7 558	13 %
Kricka	5 112	-40 %
Kronvilt	8 222	6 %

Art	Fällda 2015/2016	Jämfört med 2014/2015
Kråka	70 280	-3 %
Lodjur	44	
Mink	7 439	1 %
Morkulla	1 520	3 %
Mufflon	185	
Mård	11 778	11 %
Mårdhund	25	-19 %
Nötskrika	33 112	36 %
Orre	18 642	-9 %
Rapphöna	3 218	-9 %
Ringduva	66 250	2 %
Rådjur	104 420	-2 %
Råka	6 394	39 %
Rödräv	72 052	5 %
Sjöorre	47	
Skata	64 812	37 %
Skogshare	17 866	-8 %
Småskrake	267	
Stadsduva	8 562	-28 %
Storskrake	1 705	51 %
Sädgås	1 582	-6 %
Tjäder	15 352	-13 %
Varg	14	-68 %
Vigg	3 295	115 %
Vildkanin	33 411	80 %
Vildsvin	97 626	9 %
Älg	82 984	-5 %

Skattning av viltstammarnas storlek

Avskjutningsstatistiken speglar oftast populationernas storlek men det förutsätter att uttaget ur viltpopulationerna är proportionellt mot antalet djur. För att skatta ett absolut mått eller index på tätheten av olika viltarter finns bara ett begränsat urval av metoder att använda.

Spillningsinventering används för bland annat klövvilt men även tillsammans med fångst-återfångstmetodik som bygger på individidentifiering (till exempel björnar och DNA ifrån insamlad spillning).

Svenska Jägareförbundet har under flera år arbetat för att införa metoder som ger skattningar av tätheter eller trender.

Förbundet har infört spillningsinventering av älg och rådjur i klövviltsförvaltningen och vi arbetar med att komplettera älgobsen med observationsinventeringar av kronvilt och i klövviltsobsen även vildsvin, dovvilt och rådjur.

Observationer av björnar under älgjakten är en etablerad metod och förbundet utvärderar nu om även observationer av lodjur kan användas på samma sätt.

FOTO KRÅKA: KENNETH JOHANSSON

VILTÖVERVAKNING

Hur lokal och regional övervakning av vildsvinsförekomst kan ske

Svenska Jägareförbundet har under 2016, i samarbete med SLU, infört Klövviltsobs i tre län; Kronoberg, Sörmland och i två ÄFO:n i Västerbotten. I denna metod rapporteras observationer av allt klövvilt, inklusive vildsvin, under hela jaktsäsongen. Fram till årsskiftet hade drygt 600 000 obstimmar rapporterats in på Viltdata.se. Då rapportering fortfarande är möjlig februari ut har ännu inga analyser gjorts men det är troligt att resultaten är användbara vad gäller vildsvin på åtminstone regional nivå.

Precis som Älgobs ger Klövviltsobs ett trendmått mellan år, inga absoluta tätheter. Vi kan dock förvänta oss att kunna fånga goda föryngringsår för vildsvin via Klövviltsobs, till exempel då antalet kulningar/sugga är ovanligt höga. Detta är ett viktigt verktyg för förvaltningen då vi, via till exempel Vildsvinsbarometern, kan gå ut och uppmana jägarna till intensifierad jakt och ökade ambitioner.

Främmande arter uppmärksammas tidigt

Under 2016 har ytterligare ett tiotal jägare utbildats till det nätverk av förbundsanslutna jägare/medlemmar som bistår mårhundprojektet för att tidigt upptäcka och bekräfta i första hand mårhund och tvättbjörn över hela landet.

Grunden i systemet är allmänhetens observationer av möjliga mårhundar och tvättbjörnar som rapporteras in till projektet via telefon eller e-post. Under 2016 har cirka 650 observationer inkommit till projektet. Mårhundprojektets fältpersonal bekräftar eller dementerar själva de flesta inkomna observationer inom mårhundens kända utbredningsområde, det vill säga Norrbotten ner till Västernorrland/Jämtland. Söder därom, och även till viss del i Norrlands inland, nyttjas på grund av de långa avstånden till stor del Jägareförbundets konsulenter och nu även arvodister för att kontrollera tips.

I de fall där ett observerat djur faktiskt visar sig vara någon av de främmande arterna åker den professionella personalen från projektet vid behov ner för att fånga eller avliva djuret. Detta extremt snabba och väl fungerande system av i nuläget cirka 25 arvodister väl fördelade inom landet möjliggörs av förbundets stora nätverk och lokalkännedom. Främmande arter inte bara upptäcks och kvalitetssäkras mycket snabbt och effektivt, utan oskadliggörs också mycket effektivt.

Jägareförbundets avskjutningsstatistik är även det ett viktigt varningssystem för invasiva främmande rovdjur, fristående från de varningssystem som etablerats inom mårhundprojektet. Dessutom utgör det även en indikation på hur effektivt mårhundprojektet är att i faktiska tal fånga upp alla av jägarkåren avlivade mårhundar och tvättbjörnar i Sverige.

Ingen annan främmande art än mårhund inrapporterades under året.

FOTO: MALOU KJELLSSON

VILTÖVERVAKNING

Gåsförvaltning

Förvaltningen av gäss, och i förlängningen alla flyttande fågelarter, står inför stora förändringar, i Sverige och i Europa. Under AEWA (African Eurasian Waterbird Agreement) finns nu europeiska förvaltningsplaner för två gåsarter (skogssädgås och spetsbergsgås). Under 2016 hölls två avgörande möten inom AEWA för att bygga upp den plattform (European goose Management Plan, EMP) som ska vara bas för framtida förvaltningsplaner för gåsarter.

Denna plattform utformning, försörjning och framtid är fortfarande något oklar då varken EU-kommissionen eller BirdLife International har visat tydligt stöd.

Grunden för dessa planer är att applicera ett adaptivt arbetssätt och inkludera alla länder som berörs av de olika populationerna. Utformningen av dessa planer skulle i dagsläget innebära att Sverige skulle behöva se över sina inventeringar av gäss, investeringar i annan datainsamling och inte minst att implementera en adaptiv metod för att reglera avskjutning av gäss. Detta är högaktuellt nu i den liggande planen för skogssädgäss.

Jägareförbundet har varit delaktig i denna process på olika plan och inte minst genom rådgivning till Nationella myndigheter och informationsspridning vid internationella möten. Förväntningar på ett fortsatt och ökande engagemang i dessa internationella processer, från Sverige och Svenska Jägareförbundet, är att vänta kommande år.

På nationell nivå har förbundet under 2016 medverkat i bildandet av "gåsförvaltningsgrupper" på tre lokaler. Arbetet har organiserats på delvis olika sätt för att i ett senare skede kunna utvärdera vilka metoder och arbetssätt som varit mest framgångsrika.

Trender hos rastande gäss

Regelbundna gåsinventeringar startade i Sverige under 1977/1978 inom ramen för ett nordiskt gåsprojekt (stöttat av NKV, Nordisk Kollegium för Viltforskning). Sedan dess har regelbundna gåsinventeringar genomförts av frivilliga observatörer i september (start 1984), oktober, november och januari. Från och med 2015 samordnades gåsinventeringarna med övrig viltövervakning.

För flertalet gåsarter har utvecklingen genom åren i huvudsak varit positiv. De mest markanta ökningarna har noterats för grågåsen och den vitkindade gåsen.

Grågåsinventeringar startade i september 1984 i samband med ett NKV-projekt och beståndet ökade från cirka 20 000 till en topp på cirka 220 000 i mitten av 2000-talet, följt av en minskning i antal inräknade grågäss under hösten, men den senaste inventeringen 2015 visade åter en uppgång.

Parallellt med dessa räkningar så löper Fågeltaxeringens (Lunds Universitet) inventeringar av det häckande beståndet och i detta program ökar grågåsen konstant under 2000-talet. Dessa divergerande resultat kan förklaras med att det sker inflöde av grågäss från andra länder under hösten vilket påverkar resultaten i kombination med att hösträkningarna inte har full geografisk täckning.

Svenska Jägareförbundet har under 2016 medverkat i bildandet av gåsförvaltningsgrupper på tre olika lokaler.

FOTO: KENNETH JOHANSSON

Ökningen för den vitkindade gåsen är ännu mer dramatisk. Från att ha förekommit i enstaka individer i höstflockarna fram till slutet av 1990-talet har den ökat till en summa av mer än 300 000 den senaste oktoberinventeringen. Även kanadagåsen har ökat genom åren, men den är mer svårinventerad om höstarna, då den är spridd på många lokaler.

Trenden i avskjutningsstatistiken (se bilaga) för grågås och kanadagås skiljer sig mellan arterna. Avskjutningen av grågås verkar inte, mätbart, påverka populationsutvecklingen utan ser ut att öka med samma takt som populationen. Hos kanadagås har avskjutningen stabiliserats vilket skulle kunna betyda att jakten idag reglerar populationen. Förhållandet mellan avskjutning och inventeringsdata, för dessa två gåsararter, skulle behöva analyseras på djupet inför kommande internationalisering av gåsförvaltningen.

Utvecklingen hos sädgåsbeståndet är av speciellt stort intresse i och med uppstarten av arbetet med den internationella förvaltningsplanen. Oktobersiffrorna för Sverige visar i början av gåsräkningarnas inventeringar en ökning vilket sedan följdes av minskande antal från 1990-talet. Under senare år har antalen uppvisat fluktuationer utan någon direkt trend.

Antalet sädgäss, totalt sett, var högt år 2015. Avskjutningen av sädgås minskade trots detta 2015 vilket förbundet bedömer beror på att vi satsat på att genom information få jägarna att vara återhållsamma med att skjuta sädgäss under tiden vi samlar mer kunskap och fakta och styra över jakttryck på gåsararter med mer gynnsam situation. Något som de svenska jägarna förefaller ha hört sammat.

Trendberäkningar hos sädgässen kompliceras av att vi under senare år konstaterat att betydande antal tundrasädgäss rastar i Sverige. Tyvärr kan man inte så lätt skilja dessa från skogssädgås vid inventeringarna, där man i huvudsak räknar gäss som flyger ut till fälten från övernattningssjöarna. Specialinventeringar har dock visat att det under senare år kunnat finnas upp till 10 000 tundrasädgäss i landet.

Det finns europeiska förvaltningsplaner för två gåsararter, skogssädgås (bilden) och spetsbergsgås.

FOTO: NIKLAS LILJEBÄCK

VILTÖVERVAKNING

Viltstammarnas status i södra Sverige

Älgavskjutningen fortsätter att minska och på många håll i regionen har man nått den numerär man önskar. Däremot är de kvalitativa målen inte uppnådda ännu. Tjurandelen ligger fortfarande under målet och kalv per hondjur har sjunkit under de senaste åren, dels på grund av ombrunstningar men även på grund av varma, torra somrar med låg kvalitet på fodret som följd. Eftersom stammen har sjunkit och kalvandelen är mindre så har det börjat fällas fler tjurar än hondjur samt mindre kalv. Detta är oroväckande och trots idogt arbete för att höja kvaliteten så krävs mer pedagogiskt arbete i förvaltningsfrågorna.

Både kronvilt och dovilt ökar sakta men säkert i södra Sverige. Kronviltets ses som den största faran för skogen av dess representanter och det genomfördes flera seminarier och utbildningssatsningar där fokus var att öka kunskapen om förvaltning av kronviltet. I Kronobergs län testar jägarna tillsammans med SLU den utökade klövviltsobsen för att ytterligare stärka kunskapen om vårt klövvilt. Dovviltets spridning är inte lika koncentrerad utan mindre populationer finns på många håll i regionen. Populationstillväxten och spridningen är dock långsam. Utbildningsbehov finns för båda arterna. I Östergötland har det varit fler ansökningar om skydds jakt efter dovilt mot tidigare. Ett tecken på att stammen kanske ökar men i alla fall att det har blivit känt att det är möjligt att bedriva skydds jakt i områden med skador på gröda.

I regionen som helhet är vildsvinsstammen stabil eller ökande. Det har varit ett fantastiskt ollonår 2016 vilket gjort att vildsvinen varit i mycket god kondition. Ser man lokalt sedan toppsäsongen 2012/2013 då man hade en vildsvinsstam som orsakade mycket skriverier och debatter har avskjutningen och vildsvinsstammen minskat till ungefär hälften. Vidare har vildsvinsförekomsten ändrat sig något, så till vida att områden som tidigare haft mycket vildsvin nu har lite eller väldigt få vildsvin. Det hänger säkert ihop med det höga jaktrycket som gjort att vildsvinen rört sig mer och hittar nya områden. Regionens tjänstemän arbetar vidare med att få igång samverkansområden. Tydligt är att där samverkan fungerar bra mellan jägare och brukare är också diskussionerna betydligt lugnare och det märks tydligt att en bra samverkan lokalt gör att förvaltningen fungerar.

Regionen berörs av både knubbsäl och gråsäl. Populationerna ökar och den skydds jakt som bedrivs minskar inte på tillväxten. Den naturliga dödligheten är antagligen mycket större än de kvoter som tillåts att jaga. I flera områden menar yrkes- och fritidsfiskarna att sälarna tillsammans med skarvarna hotar olika fiskbestånd.

Dovviltet ökar i södra Sverige och i till exempel Östergötland har det varit fler ansökningar om skydds jakt på dovilt än tidigare.

FOTO: HANS RING

Rådjurstammen har under de senaste åren ökat men varierar lokalt. Stort fokus har under de senaste åren legat på älg och vildsvin varpå allt fler jägare har satsat på hundar för dessa arter. Däremot är det så att man kan ana ett ökat intresse för rådjur igen och under de två senaste åren har rådjuren återtagit platsen som det vanligaste jaktbytet. Dock är fördelningen i avskjutningen sned med en allt för stor övervikt på bockarna.

Rapporterna om lodjur ökar och sannolikt ökar även beståndet. Föryngringar finns troligtvis i hela regionen men den största stammen finns i Västra Götaland. Där har man under 2016 haft ett stort antal attacker på fårbesättningar i Sjuhäradsbygden vilket resulterat i flera skyddsjaksbeslut. Jakten har inte lyckats och anfallen på tamdjur har fortsatt. Det finns även hundar som fått skador. Antalet lodjursföryngringar, som det södra rovdjursförvaltningsområdet kommit fram till, uppnåddes under 2016. Sannolikt finns fler föryngringar i regionen men dåliga snöförhållandena gör att kvalitetssäkring är svårt. I södra delarna av Jönköpings län märks förekomsten av då man har en vikande rådjurstam.

Rapporter om vargar i regionen rör troligtvis bara ensamma kringströvande djur. Det har inte kunnat konstateras någon föryngring under 2016 i region syd. Det har förekommit attacker på tamdjur, bland annat i Kronoberg och Västra Götaland. Många rovdjursrapporter börjar komma in via Skandobs. Det märks att systemet börjar accepteras hos jägarna och fler och säkrare rovdjursobservationer kommer in till respektive länsstyrelses spårare och kvalitetssäkrare.

Gässen har ökat under de senaste åren och det är framförallt grågäsen och sädgäsen som ökar. I området runt Hornborgasjön i Västra Götaland räknar man under en kort period 25 000-30 000 ruggande grågäss. Dessa gäss påverkar dels växtligheten i sjön så antalet häckande fåglar minskar i sjön och påverkar även lantbrukarna som skördar ensilage och har betande nötboskap i sjöns närområde. Däremot upplevs det som att kanadagäsen går tillbaka i hela regionen. De milda vintrarna gör att antalet övervintrande gäss i de södra delarna ökar varje år. De vitkindade gässen, som tidigare berört Sverige mest under flytten till sina häckningsplatser i nordost, visar ökande antal under hela året. Arten häckar idag längs med våra kuster men även i parker och våtmarker i inlandet.

För skogsfåglarna var 2016 ett väldigt bra år på flera platser. En fin vår och en bra försommar skapade goda förutsättningar för en bra föryngring. Jaktens betydelse har ringa påverkan och det finns liten tradition för jakt på skogsfågel i södra Sverige så predatorerna står för stammens beskattning.

Harstammarna verkar ligga stabilt, fältharen är klart vanligast medan skogsharen tydligt tappat mark. I många områden är synen av skogshare ovanlig och jägarna är väldigt måna om sin stam. Kaninstammen varierar i regionen. På många håll minskade stammen rejält under sensommaren då gulsoten slog till ordentligt.

Stammen av mindre rovdjur verkar vara stabil. Rävstammen fluktuerar från år till år men verkar i de flesta områdena vara stabil. Stammen påverkas lokalt av starka lostammar.

Rapporterna om lodjur ökar i södra Sverige och den största stammen finns i Västra Götaland.

FOTO: MADELINE LEWANDER

VILTÖVERVAKNING

Viltstammarnas status i mellersta Sverige

Under några år har älgstammen i Värmland och Örebro län påvisat en tydlig nedåtgående trend. Detta har också avspeglats i en minskad avskjutning. Inventeringar visar nu att minskningen av älgstammen bromsats upp även om lokala variationer förekommer. Vargens predation på älg är fortfarande betydande men den kraftigt minskade avskjutningen är trolig orsak till att älgstammens minskning bromsats upp.

I Mellansverige har vildsvinen haft gynnsamma förhållanden och tre bra föryngringsår. Detta har mötts av ett större jakttryck och hög avskjutning för att dämpa tillväxten. Vildsvinen fortsätter också sin utbredning i Värmland och Dalarna och börjar nu också etablera sig i södra delen av Gävleborgs län.

En tydlig trend är ökande rådjursstammar i Mellansverige. Gynnsamt vinterklimat och nedgång i lodjurspopulationen är trolig orsak. Populationsnivåerna är emellertid mycket varierande beroende på landskapets karaktär och topografi. Ökande rådjursstammar innebär inte alltid ökad avskjutning då många jägare är återhållsamma med rådjursavskjutningen.

Dovviltets förekomst är förhållandevis lokal och spridningen sker mycket långsamt. I begränsade områden där doviltet förekommer är tätheten hög, men genom riktad jakt har stammen kulminerat i många av de tätaste områdena och populationen börjar minska. Under året har ett utbrott av Pasteurellos, en bakteriesjukdom, konstaterats i ett område i Södermanland med tät doviltstam.

Kronviltet fortsätter påvisa en svagt ökande trend i större delen av området. Dock sker en aktiv sänkning av populationen genom en mer intensiv jakt i kronviltets allra tätaste kärnområden.

En planerad spillningsinventering av björn 2017 kommer att ge en bra bild över björnstammens status i främst Dalarna och Gävleborg. Björnobsinventeringen tyder dock inte på att björnstammens storlek i någon väsentlig grad avviker från länens förvaltningsinriktning.

Fler och fler observationer av järv förekommer i skogslandskapet nedanför fjällkedjan och en någorlunda stationär förekomst finns i norra Hälsingland och sydvästra Dalarna.

Gråsälspopulationen är stark i Mellansvenska Östersjökusten. Den skyddsjakt som är beslutad påverkar inte populationen nämnvärt. Flest gråsälar fålls utefter Gävleborgs- och Gotlandskusten.

Ökande rådjursstammar är en tydlig trend i mellersta Sverige liksom att fler och fler observationer av järv förekommer i skogslandskapet.

FOTO: NIKLAS LILJEBÄCK
FOTO: MADELEINE LEWANDER

Viltstammarnas status i norra Sverige

Älgen är det viktigaste viltet i norra Sverige. Den övervägande delen av jägarna deltar på ett eller annat sätt i älgjakten. Älgen bidrar med stora mängder högkvalitativt kött till hushållen. Älgen skapar samtidigt konflikter då den påverkar ekonomin i skogsbruket med sitt vinterbete.

Under ett antal år har målet i älgförvaltningen i norr varit att sänka älgstammen, vilket också har skett i samtliga fyra Norrlandslänen under en följd av år. Statistiken för 2016 visar en marginell ökning av älgstammen i Norrbotten och Västernorrland och en minskning i Jämtland och Västerbotten. Ett fortsatt arbete görs för att inte bara hantera antalet älgar, utan lika viktigt är att älgstammen har en bra kvalitet i form av många djur i produktiv ålder. Ett arbete som bland annat har lett till en försiktig ökande trend vad gäller andelen fällda kalvar under jakten.

Kronviltet fortsätter påvisa en svagt ökande trend i de delar av området där de är etablerade. Här arbetar förbundet för att den nyetablerade inventeringen i form av Kronobs ska ge säkrare underlag inför kommande år.

Rådjursstammen varierar mellan åren, men det finns inga trender på en tydlig upp- eller nedgång sett över längre tid. I delar av Västerbotten genomfördes på försök en klövviltsobs under hela jaktperioden för att se om detta kan vara en fungerande metod för framtida beståndsuppskattning

Under året har Jägareförbundet arbetat målmedvetet med att förbättra underlaget i rovdjursinventeringen genom att marknadsföra Skandobs samt samarbeta med länsstyrelserna i dessa frågor. Skattningen av björnstammens storlek är osäker, men stammen är troligen relativt stabil eller svagt vikande i norr. En spillningsinventering genomfördes i Jämtland och Västernorrland under 2015, något klart resultat från denna är inte ännu presenterat i februari 2017. En spillningsinventering genomfördes i Norrbotten hösten 2016.

Järvstammen visar en tydlig tendens att sprida sig från fjällområdena ner i skogslandet. Dåliga spårförhållanden leder till stor osäkerhet i inventeringsresultaten.

Lostammens storlek är svårbedömd och varierar relativt kraftigt mellan åren av naturliga orsaker. Inventeringar av lodjuren görs främst av naturbevakare och samebyarnas rovdjursansvariga. Dåliga spårförhållanden leder vissa år till stora osäkerheter i beräkningarna av lostammen, vilket i sin tur leder till osäkerhet om eventuella tilldelningar överensstämmer med tillgången på lo.

Gässen fortsätter att öka i mängd och varmare höstar med senare snöfall och isläggning gör att gässen blir kvar längre. Även sångsvan och trana ökar.

Populationerna av gråsäl och vikare är stora och växande, jakten minskar troligen bara populationsökningen marginellt. Regelverk runt jakten gör att den licens som ges, inte alltid fylls trots att tillgången på säl är god.

Rapporterna för tjäder, orre och ripa tyder på en mycket varierad tillgång. Framför allt ripstammen ser ut att ha varit totalt sett sämre än tidigare år, framför allt i norra delen av området.

Kronviltet har en svagt ökande trend i norra Sverige. Sångsvanarna ökar medan rapporterna om orre tyder på varierad tillgång.

FOTO: KENNETH JOHANSSON

1.4 ÄLGFÖRVALTNING

Jakt- och viltvårdsuppdragets mål

En med avseende på ålder och kön väl sammansatt älgstam i balans med betestillgången och rovdjursförekomsten har uppnåtts genom att älgförvaltningsarbetet stöds och samordnas strategiskt och operativt på lokal nivå.

Återrapportering

Jägareförbundet ska redovisa:

- Hur förbundet har arbetat med målet för verksamhetsområdet och vilka resultat som har uppnåtts genom detta arbete, till exempel genomförda relevanta utbildningar samt antal deltagare.

Stöd till älgförvaltningsgrupper

I norra Sverige har det under 2016 genomförts älgförvaltningsmöten inom hela regionen. Totalt har 914 personer nåtts av utbildning. Förutom ledamöter i älgförvaltningsgrupperna har även intresserade jägare och markägare från älgskötselområden och licensområden deltagit. Möten har i huvudsak innehållit följande moment (även om också andra frågor hanterats):

- Åldersbestämning av älg.
- Information och utbildning i simuleringsprogrammet Älgfrode.
- Genomgång och analys av älgobs och avskjutningsdata.
- Genomgång och analys av data från andra inventeringar inklusive ÄBIN.
- Förvaltningsmodeller i syfte att öka andelen årskalv i avskjutningen samt älgstammens kvalitet.
- Samråd och informationsutbyte mellan jägare och markägare.

Samtliga älgförvaltningsgrupper har vid något tillfälle under året kontaktats för diskussioner och rådgivning rörande förvaltningsfrågor och planarbete.

I Jämtland/Västernorrland förekommer sedan flera år ett systematiserat samarbete där skogsbruket, länsstyrelserna och Jägareförbundet träffas två gånger per år. Samarbetet fungerar bra och i de flesta frågor kan samsyn nås. Förbundet har arbetat med att öka älgstammens kvalitet i regionen och förbundets tjänstemän har granskat och yttrat sig över huvuddelen av älgförvaltnings- och älgskötselplanerna.

I Västerbotten har referensgruppsmöten med företrädare för samtliga älgförvaltningsgrupper och älgskötselområden genomförts, medan gemensamma möten (jägare, markägare, länsstyrelse) genomförts för samtliga älgförvaltningsgrupper i Norrbotten.

I Västerbotten har jägare och markägare gemensamt arbetat fram ett förslag på arbetsordning för ÄSO. Under 2016 gjordes också en särskild satsning på att förbättra kvaliteten i älgobsen via ett tryckt material som skickades till samtliga jaktlag.

I Norrbotten genomfördes en ny märkning med GPS-sändare av totalt 110 älgar inom fyra separata områden. Märkningen är en fortsättning på de undersökningar som under ett flertal år genomförts i länet i samverkan mellan länsstyrelse, markägare, Jägareförbundet och SLU.

I Norrbotten bedrivs älgjakten sedan något år utan uppehåll för brunsten. Denna fråga skapar konflikter på flera håll och riskerar att rasera ett fortsatt gott samarbete inom älgförvaltningen.

Utöver detta har älgförvaltningsfrågor hanterats vid möten med viltförvaltningsdelegationer, skogsbruksträffar och de skogliga sektorsråden.

Utbildning och information har lett till att man i förvaltningen har fått en ökad kunskap och förståelse för förvaltningens underlagsdata och principer. Till exempel så har andelen årskälv i avskjutningen successivt ökat inom regionen.

I mellersta Sverige har samtliga älgförvaltningsgrupper inbjudits till särskilda utbildningstillfällen som genomförts på en eller flera platser per län och där flertalet älgförvaltningsgrupper har varit representerade. Vid några tillfällen har även representanter från viltförvaltningsdelegationerna deltagit.

ÄLGFÖRVALTNING

Vid utbildningarna har avhandlats bland annat uttolkning av inventeringsdata, övergripande frågeställningar avseende älgförvaltningsplaner, spillningsinventering, Äbin, foderprognoser, kvalitetsarbete och älgsimuleringsprogram. Utbildningarna planeras och genomförs oftast i samverkan med skogsbrukets parter, både privat-skogsbruket och industriskogsbruket. I några fall har även länsstyrelserna aktivt deltagit vid planläggning och genomförande av utbildningarna. Totalt har inom Region Mitt 452 personer deltagit vid dessa utbildningar.

I Region Mitt har under året 43 älgförvaltningsområden, omfattande 4,3 miljoner hektar, helt eller delvis genomfört spillningsinventering av älg. Fältarbetet föregås alltid av en utbildning omfattande både teori och praktiska övningar i fält. Vid dessa utbildningar inför inventeringsarbetet har deltagit 730 personer.

Inom regionen har älgförvaltningsinformation/utbildningar riktade mot bland annat älgskötselområden genomförts vid en rad tillfällen. De utbildningar som har erbjudits är Älgobs, Älgfrode, Spillningsinventering, Viltdata, Älgjakt i rovdjursområden, Bilda och driva ett älgskötselområde, Tolka data, Förvaltningsmodeller samt Formulera mål. Olika utbildningsteman bedrivs ofta i kombination. Sammantaget har vid dessa tillfällen inom region mitt deltagit 483 personer.

Ett allt större fokus läggs på rådgivning avseende älgstammens kvalitet. Det handlar framförallt om ökad kalvandel i avskjutningen och att sträva mot en jämnare könsfördelning bland vuxna älgar i vinterstammen. Rådgivningen avseende kalvandelen i avskjutningen är särskilt utmanande i områden med stor predation. Effekterna av denna rådgivning är särskilt glädjande i Värmland där kalvandelen nu under de två senaste åren varit 49 respektive 50 procent i jämförelse med åren dessförinnan där nivån var 43 procent.

I den södra delen av landet har nästan samtliga län genomfört riktade utbildningar mot älgförvaltningsgrupperna och viltförvaltningsdelegationerna. Antalet utbildade var 123 respektive 82 personer. I vissa län har det på grund av interna problem i grupperna varit ett stort arbete att via möten med enskilda grupper och stöttning via telefon ombilda och skapa ett konstruktivt arbetsklimat. Ämnen som man tagit upp har varit hållbar älgförvaltning, foderskapande åtgärder, älgbiologi, älgskötselplaner, tolkning av data, måluppfyllnad, utvärdering av älgförvaltningssystemet, attityder, bättre förståelse för sin roll och bättre samarbetsklimat. Resultatet ses i att man granskar förvaltningsplanerna bättre och förståelse för en adaptiv älgförvaltning ökar.

Diskussionen mellan jägare och skogsägare ökar, inte minst rörande foder och foderkvalitet, vilket ger en ökad förståelse för varandras åsikter. Samarbetsklimatet förbättras i flera områden och medlemmar i älgförvaltningsgrupperna får större insikt och insyn i älgskötselområdenas arbete.

Utbildningar riktade till ÄSO har framförallt handlat om älgstammens kvalitet och vägen dit genom till exempel inventering, uppföljning och tolkning av data. Utbildningar med fokus på Älgfrode och älgskötselplan har också genomförts. Ett resultat av utbildningsinsatserna är att en hög andel kalv i avskjutningen är fortsatt prioriterad inom ÄSO. Utbildningarna mot ÄSO nådde 747 personer.

Ett stort fokus läggs på rådgivning avseende älgstammens kvalitet.

FOTO: KENNETH JOHANSSON

I slutet av 2016 skickades ett formulär ut till samtliga ledamöter i ÄFG i de län som ingår i Region Syd. Svaren var personliga för varje ledamot. Ett liknande formulär skickades ut till samtliga ÄSO där ett svar per område önskades. Formulären är en del i en undersökning som kommer ligga till grund för utbildningar i klövviltsförvaltning riktade till ÄFG och ÄSO under 2017.

Älgobs

Jägareförbundet har sedan 2014 i uppgift att kvalitets-säkra och lagra all älgobs samt att överföra denna till länsstyrelsernas portal Älgdata för presentation. Älgobs registreras av jägare i förbundets system Viltdata eller i något av systemen Jaktrapport eller Moosecare. I de senare fallen överförs älgobs till Viltdata i realtid via en webbtjänst. I Viltdata sker rimlighetskontroller varefter data lagras. Sammanställd data levereras en gång per dygn till Älgdata.

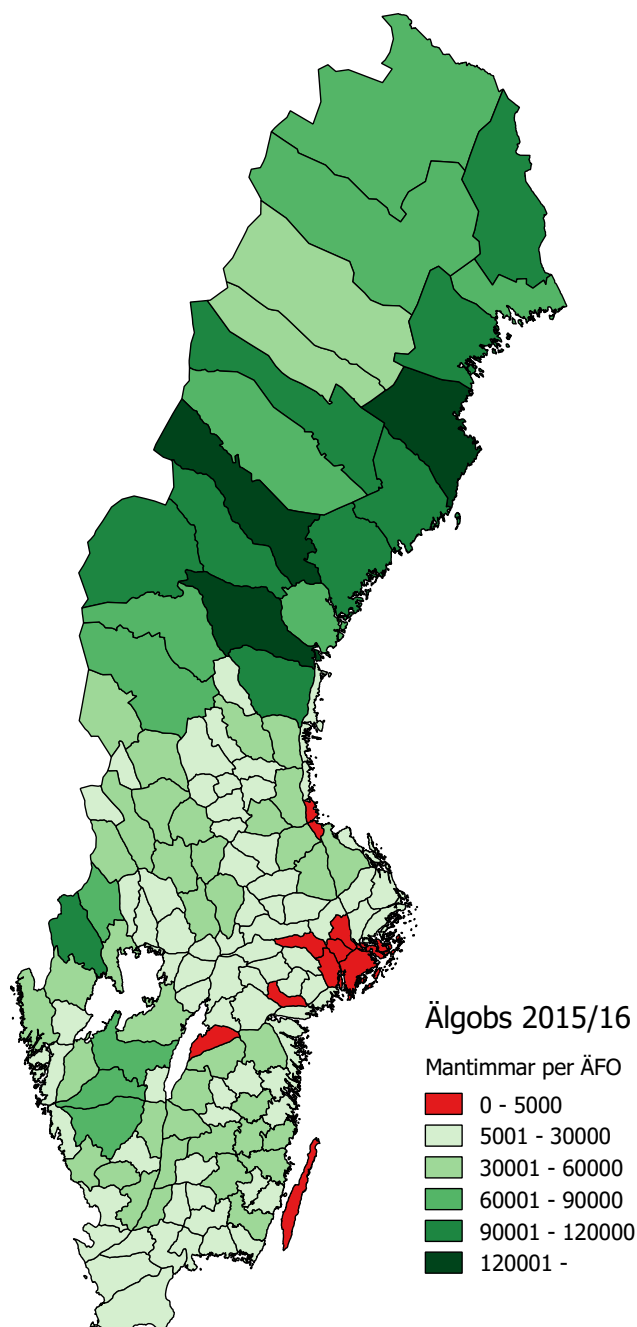
Totalt har 5,16 miljoner obstimmar registrerats under jaktåret 2015/2016. Det är en minskning med tre procent jämfört med året innan. Av landets 149 älgförvaltningsområden hade 138 (93 procent) uppnått gränsen 5 000 mantimmar, vilket krävs för en säker skattning av ett index på älgstammens storlek (se karta där ÄFO med mindre än 5 000 mantimmar markerats med rött). De älgförvaltningsområden som inte nått 5 000 mantimmar var små till ytan, varför hela 99 procent av arealen uppfyllde detta krav.

Nya obsmetoder

Under hösten 2016 genomfördes förändringar i de obsmetoder som används med syfte att förbereda för flerartsförvaltning. Den traditionella älgobsen utökades med observationer av kronhjort, medan metoden i övrigt förblir oförändrad. Denna metod används från och med hösten 2016 i hela landet förutom de försöksområden som nämns nedan.

Klövviltsobs genomförs under hösten 2016 i försöks-syfte inom Södermanlands och Kronobergs län samt i två älgförvaltningsområden i Västerbotten. Metoden innehåller samtliga klövviltarter och samlas in under en längre tidsperiod än älg- och kronobsen.

Metoden kommer att utvärderas inom forskningsprojektet Beyond moose vid SLU (Sveriges Lantbruksuniversitet). Under hösten 2016 har cirka 620 000 mantimmar klövviltsobs rapporterats i Viltdata.

1.5 VILT OCH TRAFIK

Jakt- och viltvårdsuppdragets mål

Minska lidandet för trafikskadat vilt genom att tillhandahålla kompetenta eftersöks-ekipage.

Åtterrapportering

Svenska Jägareförbundet ska redovisa:

- Hur förbundet bidrar till att uppnå målet för verksamhetsområdet och hur utbildning och tillhandahållande av jägare för eftersök har skett under 2016.
- Förbrukade medel för att tillhandahålla uppdaterade listor med eftersöksekipage för trafikskadat vilt.
- Förbrukade medel för utbildning av eftersöksekipage.
- Hur förbundet har medverkat till en förbättrad organisation för eftersök av vilt som skadats av spårbunden trafik.

Viltolyckor

Allmänheten rapporterade drygt 58 000 viltolyckor på väg till polisen under 2016 (www.viltolycka.se). Detta är en ökning från året innan med närmare 10 000 olyckor och rådjur står för den övervägande delen av ökningen.

Det är ibland svårt för allmänheten att uppge vilken art sammanstötningen skett med, varför antalet olyckor per art i denna rapportering är behäftade med en del fel. Vanligaste felet är när trafikanter sammanstött med dovvilt men i god tro uppger rådjur. Detta vet vi eftersom de jägare som på polisens uppdrag undersöker viltets belägenhet kan ge mer korrekt information om viltart i sin rapportering. Därför ger den officiella viltolycksstatistiken bland annat lite för höga siffror på rådjur respektive för låga på dovhjort.

Viltolyckstalen för spårbundna fordon i Nationella Viltolycksrådets (NVR) databas avspeglar inte verkligheten, beroende på att rapporteringen inom Trafikverket ännu inte fungerar.

Organisation

Under 2016 kom Svenska Jägareförbundet ännu en bit på vägen att tillhandahålla välutbildade och kompetenta jägare för eftersök av trafikskadat vilt. För att uppnå detta har utbildningsinsatser och kommunikativa insatser kombinerats med insatser för att reda ut vilka åtgärder vi bedömer effektivast höjer måluppfyllnaden i verksamhetsområdet Vilt och trafik.

Exempel på åtgärder för ökad effektivitet är: ändrade regler vid rekrytering av ekipage till Nationella Viltolycksrådets eftersöksorganisation (NVR), förbättrade förutsättningar under eftersöksuppdragen genom ändamålsenliga regelverk och mer av IT-stöd och breddutbildningar. För förbundet bottnar detta i en strävan efter minskat lidande för trafikskadat vilt och säkrast möjliga arbetsmiljö under uppdragen.

Under 2016 rapporterades drygt 58 000 viltolyckor på väg. Detta är en ökning med cirka 10 000 olyckor.

FOTO: MADELINE LEWANDER

Förbundet har under året fortsatt den interna processen att både tydliggöra roll och ansvar för jägarna inom NVR och mejsla fram vilka utvecklingssatsningar jägarsidan ska välja. Som framgår i avsnitten här nedan landar prioriteringen i hög grad på utbildning.

Under 2016 fungerade fortsatt Trafikverkets rapportering av viltolyckor föranledda av spårunden trafik mycket bristfälligt. Därför var eftersöksuppdragen av denna typ färre än behovet.

Jägare med ansvar på läns- och kommunnivå gjorde även under 2016 en stor insats för att upprätthålla och utveckla tillgången på kompetenta eftersöksjägare. En del som gör att detta fungerar är att läns- och kommunansvariga verkar som kunskapsförmedlare, exempelvis när frågor uppstår lägre eller högre upp i organisationen, inom jägarkåren eller på polissidan. En annan viktig insats är att dessa områdesansvariga sörjer för tvåvägskommunikation såväl nedåt som uppåt i organisationen. Det vill säga, de både ger och tar information i kontakterna med eftersöksjägare och kontaktpersoner, och likadant gentemot ansvariga högre upp i organisationen. I samband med dessa kontakter kan också dessa områdesansvariga bidra med förslag på lösningar på problem som uppkommer inom organisationen.

Efter att förbundet under 2015 identifierat avsaknaden av fullgoda ekipage för rådjur i delar av landet gjorde man en insats för att minska denna brist. Eftersom rådjursolyckorna utgör så stora volymer, omkring 44 000 olyckor under 2016, är behovet av sådana ekipage en utmaning. Förbundet upplever att den speciella satsning som genomfördes för att nyrekrytera särskilda rådjurshundar har lett till ökat fokus på detta och ett förbättrat läge som dock måste ha fortsatt hög prioritet framöver.

Regionalt har förbundet under året åstadkommit en höjning av kraven vid nyrekrytering av hundar till NVR:s eftersöksorganisation. Regionalt har detta också mottagits väl av ingående i denna organisation.

Förbundet har under året arbetat tillsammans med polisen och Viltskadecenter för att säkerställa tillgången till eftersöksekipage som fungerar tillfredsställande för spårning av trafikskadade stora rovdjur. Två utbildningar är genomförda, på Grimsö respektive i Lycksele, med gott resultat. Totalt utbildades 16 ekipage vid dessa tillfällen. Denna satsning har fallit väl ut och satsningen kommer att permanentas och utvecklas under kommande år.

Totalt har Jägareförbundet förbrukat 1 491 207 kronor för att tillhandahålla eftersöksekipage för trafikskadat vilt.

Utbildning

Jägareförbundet har under året genomfört omfattande utbildningsinsatser inom eftersök. Utbildningarna har varit av olika slag och skett i olika former för att nå fram till så många personer som möjligt. Under året har förbundet inlett ett arbete med praktiskt inriktade utbildningsträffar riktade mot lokalt engagerade i trafik-

Jägare med ansvar på läns- och kommunnivå gjorde även under 2016 en stor insats för att upprätthålla och utveckla tillgången på kompetenta eftersöksjägare.

VILT OCH TRAFIK

eftersöken. Denna verksamhet tror vi tillhör det viktigaste i framtiden eftersom val av såväl innehåll som kursdeltagare görs utifrån största möjliga nytta för vårt uppdrag och utifrån lokala förutsättningar. Utbildningsträffarna inriktas mot en eller flera av aktiviteterna: skytte, säkerhet, rutiner, utrustning, lagbygge lokalt i NVR respektive utbildning och användning av spårhund.

Förbundet anordnade under året ett för allmänheten öppet seminarium med tre teman: hur alla kan utveckla förmågan inom eftersök, eftersök på stora rovdjur samt hur NVR organiseras. Seminariets innehåll fokuserade på det förbundet bedömde viktigast med tanke på inriktningen, och seminariet blev fullsatt med 180 deltagare. Närvarande fanns många viktiga nyckelpersoner för landets trafikeftersök. Bland annat läns- och kommunansvariga för NVR:s eftersöksorganisation, samt många av förbundets instruktörer för eftersöksutbildningen. Förbundet bedömer att seminariet bidrog en hel del till att nyckelpersoner inom landets trafikeftersök blev mer aktiva i att flytta fram positionerna på området. Därför har förbundet under året planerat ett liknande seminarium för 2017.

Förbundets teoretiska eftersöksutbildning via webben är fortsatt en viktig grund för dem som genomför de praktiska eftersöksutbildningarna. De uppdateringar som gjordes under 2016 har varit uppskattade. Totalt innehåller utbildningen nu fler än 110 sidor med illustrationer, foton och videofilmer som belyser kursinnehållet. Kursen har under året haft 482 deltagare. Den praktiska delen av förbundets eftersöksutbildning genomfördes över hela landet. Totalt har 555 ekipage genomgått denna utbildning. Sex nya instruktörer för eftersöksutbildning utbildades under året, vilka blir ett bra tillskott i mellersta och norra Sverige där de huvudsakligen kommer vara aktiva.

Regionalt, på flera håll i landet, genomförde förbundet skytteträning för personer i NVR:s eftersöksorganisation. Syftet med detta är att upprätthålla både skicklighet och säkerhet vid avslut av eftersök. Förbundets bedömning är att detta tillhör de mest effektiva aktiviteterna för att förebygga risker under trafikeftersök.

Under året har förbundet också i flera kanaler uppmärksammat och synliggjort våra lokalt anordnade utbildningar i spårning av skadat vilt, Viltspårkursen. Förhoppningen är att detta genom sin enkelhet väcker intresse för vikten av eftersök hos många jägare. Sammantaget leder förbundets stora utbildningsverksamhet inom eftersök till en ökad måluppfyllnad för uppdraget Vilt och trafik. Dessutom ger utbildningsverksamheten ett ökat intresse och en ökad förståelse och kunskap för den viktiga samhällsinsats som trafikeftersöken utgör.

Totalt förbrukade Jägareförbundet 1 162 575 kronor för stöd till utbildning av eftersöksekipage.

Kommunikation

Förbundet har under året kombinerat digital kommunikation med fysiska möten för att med knappa resurser uppnå högsta möjliga kommunikativa effekt. Webben för Vilt och trafikuppdraget, som ligger under jagareforbundet.se, har under året utvecklats till både innehåll och struktur med målet att bli ytterligare informativ.

Utbildning, både teoretisk och praktisk, är en viktig del i Jägareförbundets uppdrag inom området Vilt och trafik.

FOTO: JESPER EINARSSON

Gensvaret visade sig positivt; visningen av dessa sidor ökat med cirka 120 procent, jämfört med år 2015. Förbundets informationsfilm om viltolyckor riktade mot allmänheten har under året visats cirka 6 000 gånger på internet. Detta är ett sätt för förbundet att bidra till en ökad medvetenhet om viltolyckor hos allmänheten, som ska utmynna i ett minskat lidande för viltet.

Förbundet använder också sociala medier i Vilt och trafikuppdraget. Särskilt vill vi framhålla följande kommunikationsinsatser som stärkts genom sociala medier där förbundet nått 390 894 personer:

- Uppmärksamhet på behovet av fler eftersöksekipage för trafikskadade rådjur på lokaler i landet.
- Öka medvetandet om viltolyckor bland allmänheten i samband med NVR:s insatsvecka mot viltolyckor.
- Sprida kunskap om hur den enskilde ska agera vid viltolycka för att bidra till minskat lidande, genom att bland annat framhålla den så kallade viltolycksremsan.

Förbundets samordnare på kommun-, läns- och nationell nivå sänder med e-post löpande ut aktuell information för att hålla NVR:s eftersöksorganisation välinformerad. På alla nivåer och över hela landet ställer förbundet upp för att både besvara massmedias frågor om viltolycksproblematiken och informera allmänheten om viltolyckor på mässor, vid köpcentra och andra samlingsplatser.

På länsnivå anordnas årligen också fysiska informationsmöten för dem som ingår i NVR:s eftersöksorganisation. Polismyndigheten och förbundet tillsammans sörjer för att detta genomförs. Merparten av personerna i NVR:s eftersöksorganisation informeras och utbildas på detta sätt, vilket under året inneburit en genomströmning på flera tusen personer.

För att samordna verksamheten, utbyta erfarenheter och diskutera utvecklingsplaner samlades alla länsansvariga jägare inom NVR vid ett tillfälle under året. Att ha ett årligt fysiskt möte av denna typ upplever förbundet som en förutsättning för att hålla ihop verksamheten. Den kommunikation förbundet presterar är nödvändig för uppdraget. Ändå är okunskapen på detta område stor i breda lager av allmänheten, bland ickejägare såväl som jägare. Här finns därför potential att effektivisera viltolycksarbetet.

Nationella Viltolycksrådet

Jägareförbundet har under året varit väl representerat på såväl regionala som nationella NVR-möten. 2016 valde ansvariga myndigheter att förlägga det årliga NVR-seminariet till Jägareförbundets nationella kansli på Öster Malma. Genom vår närvaro på alla dessa möten blir det ömsesidiga utbytet mellan förbundet, ansvariga myndigheter och övriga parter i NVR mycket nyttigt ur samhällets synvinkel.

Under året har förbundet varit involverat, och gällande NVR:s eftersöksorganisation drivande, i arbetet att för att planera, utveckla och forma framtidens NVR. Detta främst med tanke på förbundets huvudmål om att minska trafikskadat vilts lidande. Förbundet har under året arbetat med att skapa en smidig övergång i det praktiska arbetet under polisens pågående omorganisation. Förbundet har också lämnat synpunkter på polisens föreslagna nya föreskrifter för trafikeftersök.

• VILTOLYCKA
Ring SOS 112

Svenska Jägarförbundet

1.6 YRKESMÄSSIG UTBILDNING

Generella mål

- Kompetensen hos landets yrkesjägare är hög.
- Tillgången på utbildade yrkesjägare är i nivå med behovet.
- Utbildningen är objektiv och förmedlar därmed kunskap om jakten och viltvården i landet utifrån olika perspektiv.

Återrapportering

- Vilken utbildning som bedrivits under året i korthet.

Yrkesmässig utbildning

Ett elevprov genomfördes för de jaktelever som slutfört sitt första år i systemet för utbildning av viltmästare. Provet hölls på Öster Malma och samtliga blev godkända. Eleverna kallades därefter till en tvådagars-utbildning på Öster Malma där bland annat växt- och fågelkunskap drillades. Ett elevmöte där samtliga personer som är aktiva som jakt-elever eller praktikanter var inbjudna genomfördes också under året.

Under året hölls också ett möte med Viltmästar- och elevkommittén (VEK) där det beslutades att antalet platser på Viltmästarkursen 2018 blir totalt 20. Tolv av dessa är reserverade för dem som har godkänd jaktelevs- och praktiktid. Övriga åtta platser reserveras för personer med akademisk eller annan relevant bakgrund.

Den 14-15 mars hölls Svenska Yrkesjägarföreningen (SYF) sitt årsmöte där förbundet var med och bland annat informerades om 2015 års viltmästarkurs.

Universitetsstudier

Under höstterminen gavs kursen "Viltförvaltning och viltvård", i samarbete med Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU). 35 studenter har deltagit i kursen. Redovisning av arbeten samt tentamen sker i januari 2017.

Fokus i denna kurs har varit:

- Flerartsförvaltning, det vill säga hur man ska förvalta flera olika populationer av vilt inom ett givet område.
- Samförvaltning, det vill säga att hitta lösningar som alla parter, till exempel jord- och skogsbruk, friluftsliv, med flera, kan acceptera.
- Viltets ekosystemtjänster, det vill säga vilka funktioner som skapas i ett ekosystem och som gynnar människor.

Under året beslutades att denna kurs ska ges årligen, till skillnad från tidigare då den endast getts vartannat år.

Under 2016 hölls en utbildning för jakt-elever där de bland annat drillades i fågelkunskap. (På bilderna: Lavskrika, kungsfiskare, storlom och nötkråka. Stora bilden: skrattnås.)

FOTO: KENNETH JOHANSSON

Öster Malma den 23 mars 2017

Björn Sprängare
Forbundsordförande

Bo Sköld
Generalsekreterare

Martin Dagermark
Av årsstämman vald
auktoriserad revisor

Sören Larsson
Av årsstämman
vald revisor

Svenska Jägarförbundet, Öster Malma, 611 91 Nyköping